

la Tanskanen

# ILMASTOTOIVOJA VAI TOIVOT- TOMUUTTA?

Nuorten näkemyksiä ilmastonmuutoksesta ja vai-  
kutumahdollisuuksista

Opinnäytetyö

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Yhteisöpedagogikoulutus

2021



**Kaakkois-Suomen  
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Yhteisöpedagogi
Tekijä	la Tanskanen
Työn nimi	Ilmastotoivoa vai toivottomuutta? Nuorten näkemyksiä ilmastonmuutoksesta ja vaikutusmahdollisuuksista
Toimeksiantaja	Mikkelin kaupungin nuorisopalvelut, Nuorisotyö ilmastotoivon rakentajana -hanke
Vuosi	2021
Sivut	47 sivua, liitteitä 1 sivu
Työn ohjaaja	Katja Komonen

## TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tavoite on laajentaa ymmärrystä nuorten näkemyksistä ilmastonmuutoksesta ja heidän kokemuksistaan vaikutusmahdollisuuksistaan. Ilmastonmuutos on nykyajan suurin uhka, koska se on perustavanlaatuisen ja kaiken lävistävä olosuhde, joka uhkaa kaikkea elollista maapallolla. Ilmastonmuutos kytkeytyy myös muihin planeettaa uhkaaviin ilmiöihin kuten napajäätiköiden sulamiseen, merenpinnan nousuun, aavikoitumiseen, globaaleihin pandemioihin ja eriarvoistumiseen. Nämä edellä kuvailut ilmiöt tulevat vaikuttamaan nuorten tulevaisuuteen, joten aihe on tärkeä ja ajankohtainen. Tämän opinnäytetyön tilaaja on Mikkelin nuorisopalveluiden Nuorisotyö ilmastotoivon rakentaja -hanke.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus. Tutkimuksessa haastateltiin neljää (4) 13–15-vuotiasta mikkeliäistä nuorta kevään 2021 aikana. Tutkimustuloksesta voivat hyötyä sekä yhteisöpedagogit että muut nuorten kanssa työskentelevät.

Opinnäytetyön haastattelutulosten perusteella voi todeta, että nuoret ovat erittäin huolestuneita ilmastonmuutoksesta ja sen vaikutuksissa planeetalla. Suurin osa haastatelluista nuorista koki potevansa silloin tällöin ilmastoahdistusta. Globaali koronaviruspandemia vaikutti myös heidän ajatuksiinsa ilmastonmuutoksesta, sillä heitä huoletti lisääntynyt kertakäyttöisten kasvomaskien poisheittämisestä syntynyt roskaaminen. Kaikki haastatellut kertoivat tekevänsä pieniä ekologisia tekoja, kuten kierrättäminen, käytettyjen vaatteiden ostaminen, ruokahävikin vähentäminen ja ilmastouutisten seuraaminen sosiaalisesta mediasta, ja tämän tiedon hyödyntäminen heidän arjessaan. Vaikka käsitteenä ilmastotoivo oli haastatteluille nuorille tuntematon, he kuitenkin tunnustivat suhtautumisessaan ilmastonmuutokseen myös toiveikkuutta, sillä toivo motivoi heitä tekemään ilmastotekoja ja muutoksia elämässään.

Haastatellut nuoret ehdottivat, että nuoria kuultaisiin perusteellisemmin ilmastokeskustelussa. Nuorten mielestä heidät tulisi ottaa mukaan päätöksentekoon, sillä ilmastopäätökset vaikuttavat heidän tulevaisuuteensa.

**Asiasanat:** ilmastonmuutos, nuorisotyö, osallisuus

Degree	Bachelor of Humanities
Author	Ia Tanskanen
Thesis title	Climate hope or hopelessness? Young people's view on climate change and their own possibilities to influence
Commissioned by	The City of Mikkeli's Youth Services, "Nuorisotyö ilmastotoivon rakentajana" project
Time	May 2021
Pages	47 pages, 1 page of appendices
Supervisor	Katja Komonen

## ABSTRACT

The objective of this research was to expand understanding of young people's views on climate change and how they experience their own possibilities to influence. Climate change is the greatest threat of our time. It is a profound condition which puts various forms of life on Earth at risk. Climate change is also intertwined with other dangerous phenomena such as melting of polar caps, rising sea levels, desertification, global pandemics and inequality. All these aforementioned issues have an impact on the future of young people. Thus, the topic is important and relevant. This thesis is commissioned by the City of Mikkeli's Youth services' *Nuorisotyö ilmastotoivon rakentajana* project.

This thesis was a qualitative research based on the interviews of four (4) young people aged 13–15. The interviews were thematic interviews conducted in spring 2021.

The results indicated that young people are deeply concerned about climate change and its impact on the planet. The majority of the interviewees have experienced climate anxiety sometimes. The global coronavirus pandemic has influenced their thoughts concerning the climate crisis since there has been an increased number of single-use mask litter. All the interviewees did small, ecological acts in their daily lives such as recycling, buying second hand clothing, reducing food waste and following news on climate change on social media. Although the concept of climate hope was unfamiliar to the youth they still could recognize some hope when it comes to climate change. According to the interviewees, hope motivates them to perform climate acts and do changes in their lives.

The interviewees suggested that young people should be heard in a more profound manner and they should be included in the decision making process because the decisions concerning the climate issues affect their future.

**Keywords:** climate change, youth work, involvement

## SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	KESKEISET KÄSITTEET .....	7
2.1	Ilmastonmuutos .....	7
2.2	Ilmastokriisi.....	9
2.3	Ilmastoahdistus .....	10
2.4	Ilmastotoivo .....	11
2.5	Osallisuus.....	11
3	ILMASTONMUUTOS JA NUORET .....	11
3.1	Aiemmat tutkimukset.....	11
3.2	Omat näkökulmavalinnat.....	14
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS .....	16
4.1	Tutkimuksen kohde ja kohdejoukko .....	16
4.2	Tutkimuskysymykset .....	17
4.3	Tutkimusote ja aineistonkeruumenetelmä.....	18
4.4	Teemahaastattelut .....	19
4.5	Aineiston analyysi .....	20
5	TUTKIMUSTULOKSET .....	22
5.1	Nuorten näkemykset ilmastonmuutoksesta .....	22
5.2	Nuorten kokemukset omista vaikutusmahdollisuuksistaan ilmastonmuutoksen hidastamisessa .....	25
6	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	31
6.1	Saadut tulokset .....	31
6.2	Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti .....	32
6.3	Pohdinta ja jatkotutkimusehdotukset.....	34
	LÄHTEET .....	42
	LIITTEET	

## 1 JOHDANTO

Ilmastonmuutos on aikamme suurin uhka, sillä se on perustavanlaatuinen, kaiken lävistävä olosuhde, joka uhkaa kaikkea elollista maapallolla. Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja kuudes sukupuuttoaalto ovat vakavia ekologisia ongelmia, joiden kanssa planeetta kamppailee jo nyt (Ceballos ym. 2017). Ilmastonmuutos linkittyy myös muihin planeettaamme uhkaaviin ilmiöihin kuten napajäätiköiden sulamiseen, merenpinnan nousuun, aavikoitumiseen, luonnon monimuotoisuuden köyhtymiseen, globaaleihin pandemioihin, ja eriarvoistumiseen (Rosen 2021, Bellard ym. 2012). Hallitusten välisen ilmastonmuutospaneeli IPCC:n julkaisema erikoisraportti *Global Warming of 1.5 °C* (Masson-Delmotte ym. 2018) kuvaa kuinka ilmastonmuutoksen perustavanlaatuiset vaikutukset ovat jo näkyvät ja tulevat kasvamaan, jos ilmaston lämpenemistä ei pystytä hillitsemään riittävästi ja riittävän nopealla aikataululla. Tieteen valossa voi sanoa, että ekologisten ongelmien ehkäisy ja niihin puuttuminen on ensiarvoisen tärkeää ja toimia on tehtävä nopeasti ja laajamittaisesti (Piispa & Myllyniemi 2019, 62). 2020-luvulla elävät nuoret tulevat kamppailemaan tulevaisuudessaan enenevässä määrin ilmastonmuutoksen aiheuttamien ongelmien kanssa. Nykypäivän nuoret ja tulevat sukupolvet tulevat elämään hyvin erinäköisessä maailmassa kuin vaikka kolmekymmentä vuotta sitten on eletty.

Tässä opinnäytteessä keskiössä ovat nuorten näkemykset ilmastonmuutoksesta ja heidän kokemukset omista vaikutusmahdollisuuksista. Opinnäytteeni tutkimuksen kohdejoukko on 13–15-vuotiaat mikkeliiläiset nuoret. Tutkimuksen tavoite on selvittää, millaisia näkemyksiä nuorilla on ilmastonmuutoksesta ja miten he näkevät omat vaikutusmahdollisuutensa. Tutkimukseni pyrkii kartoittamaan mahdollisia hankaluuksia, esteitä ja voimavaroja, jotka vaikuttavat nuorten vaikutusmahdollisuuksiin ilmastonmuutoksen hillitsemisessä. Tutkimusotteeni on laadullinen tutkimus. Tutkittava kohdejoukko on neljä (4) nuorta ja tutkimukseen kuului puolistrukturoitu haastattelu eli teemahaastattelu (liite 1). Opinnäytteen teemahaastattelut toteutettiin kevään 2021 aikana. Valitsevan koronaviruspandemian vuoksi haastattelut toteutettiin etäyhteyksin. Opinnäytteeni tilaaja on Mikkelin nuorisopalvelut ja heidän Nuorisotyö ilmasto-

toivon rakentajana -hanke. Hankkeen tavoite on tukea nuorten ilmastotoimijuu-  
juutta, kehittää nuorten osallisuutta paikallisessa päätöksenteossa ja muotoilla  
ilmastonuorisotyön työmuotoa (Nuorisotyö ilmastotoivon rakentajana s.a.).  
Haastateltavat nuoret löytyivät hankkeen verkostojen kautta.

Nuoret ympäri maailman ovat huolissaan ilmastonmuutoksesta. Mediassa  
eräs näkyvimpiä ilmastoaktivistinuoria on ollut ruotsalainen Greta  
Thunberg. *Fridays For Future* -liike sai alkusytykkeensä elokuussa 2018 kun  
silloin 15-vuotias Thunberg aloitti koululakon ilmaston puolesta. Thunberg istui  
Ruotsin valtiopäivätalon edustalla ja vaati, että ripeitä ja tehokkaita toimenpi-  
teitä ilmastonmuutoksen suhteen olisi tehtävä. Hän painotti, kuinka käsillä  
oleva ilmastonmuutos on kriisi, johon on suhtauduttava sen vaativalla vaka-  
vuudella. (*Fridays For Future* 2021.)

Nuorten globaali, ilmastohuolesta kumpuava liikehdintä sai nopeasti lisänäky-  
vyyttä ja kannatusta Thunbergin *Fridays For Future* -liikkeen myötä. Aloittaes-  
saan koululakon ilmaston puolesta Thunberg oli yksin, mutta jo syyskuussa  
2018 hänen seuraansa alkoi tulla muita mielenosoittajia ja lopulta liike laajeni  
globaaliksi liikehdinnäksi, jossa nuoret ilmastoaktivistit ja opiskelijat kautta  
maailman protestoivat parlamenttirakennusten ja kaupungintalojen edustoilla  
ja vaativat konkreettisia tekoja ilmaston hyväksi. Liike alkoi käyttää aihetunnis-  
tetta *#FridaysForFuture*". (*Fridays for Future* 2021.)

Tästä voi tulkita, että ilmastonmuutos herättää nuorissa kautta maailman sy-  
vää huolta. Internetin mahdollistama nopea tiedonkulku auttoi omalta osaltaan  
liikkeen kasvua globaaliksi verrattain lyhyessä ajassa. Nuorten globaali ilmas-  
toliikehdintä on myös osoitus siitä, että nuoret eivät ole ainoastaan huolissaan  
ilmaston ja ympäristön tilasta, vaan he ovat myös valmiina tekemään konk-  
reettisia tekoja ja arjen aktivismia nykyisen tilan parantamiseksi ja ilmaston  
kohtalokkaan suuren lämpötilan kohoamisen estämiseksi. Nuorten ja oma  
huoleni ilmaston kriittisestä tilasta toimivat kimmokkeena ja ajavana voimana  
opinnäytetyölleni.

Nuorten parissa työskentelevät aikuiset ovat uusien kysymystenasettelujen  
parissa, sillä nuorten hätä ilmastonmuutoksesta voi aiheuttaa monenlaisia ky-  
symyksiä, tunteita ja reaktioita. Sen vuoksi halusin opinnäytteessäni selvittää,

millaisia ajatuksia ilmastonmuutos herättää nuorissa. Opinnäytteen tutkimuksen tavoite on syventää ymmärrystä nuorten näkemyksistä ilmastonmuutoksesta, heidän kokemuksista vaikutusmahdollisuuksistaan sekä sitä kautta lisäämään nuorten kanssa toimivien kykyä ja ymmärrystä kohdata nuoria, jotka pohivat ilmastokysymyksiä. Lähestyn tutkimusaihetta ilmastotoivon näkökulmasta.

## **2 KESKEISET KÄSITTEET**

### **2.1 Ilmastonmuutos**

Opinnäytetyöni keskeisiä käsitteitä ovat ilmastonmuutos, ilmastokriisi, ilmastoahtistus, ilmastotoivo ja osallisuus. Ilmastonmuutoksella tarkoitetaan käynnissä olevaa ilmiötä, jossa ihmiskunnan aiheuttamien kasvihuonekaasujen, eritoten hiilidioksidin määrä lisääntyy ilmakehässä ja maapallon keskilämpötila nousee (Maapallon ilmasto tulevaisuudessa s.a.). Jos maapallon keskilämpötilan nousua ei pystytä hillitsemään 1.5 °C asteeseen, tulee maapallo ja kaikki elollinen kohtaamaan sekä globaaleja että paikallisia ilmastoon liittyviä muutoksia ja uhkia, kuten kuivuutta, tulvia, trooppisia sykloneja, ekstrapooppisia myrskyjä ja napajäätiköiden sulamista (Hoegh-Gulberg ym. 2018, 186, 196, 201,203, 205).

Ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat maapallonlaajuiset ja ilmastonmuutos on vaikuttanut jo Suomeenkin, sillä keskilämpötila Suomessa on noussut 1800-luvun puolivälistä tähän päivään jo yli kaksi astetta (Suomen ilmaston ennustetaan muuttuvan enemmän talvella kuin kesällä 2017). Ilmastonmuutosta ja sen tulevaisuuden kehityskaaria on mallinnettu. Eri tutkimuskeskusten ilmastomallien lämpötilan nousuennusteet vaihtelevat hieman (mts.). Konsensus on kuitenkin, että ilmasto on lämmennyt ja lämpenee edelleen (Scientific Consensus: Earth's Climate Is Warming 2021). On arvioitu, että jos kasvihuonepäästöjä pystytään rajoittamaan tyydyttävästi, voi Suomen keskilämpötila silti kohota vuosisadan loppuun mennessä 2–5 astetta 1900-luvun loppupuolen arvoista (Suomen ilmaston ennustetaan muuttuvan enemmän talvella kuin kesällä 2017). Kasvihuonepäästöjen suuruus vaikuttaa ilmaston lämpenemisen kokoluokkaan (Maapallon ilmasto tulevaisuudessa s.a.). Mitä enemmän päästöjä, sitä suurempaa on lämmön nousu (mts.).

Ilmasto on vaihdellut maapallon historian aikana sisältäen sekä kylmiä että kuumia ilmastovaiheita kuten esimerkiksi ensimmäinen jäätiköitymisvaihe noin 2400–2200 miljoonaa vuotta sitten ja kuuma Hades-vaihe noin 4600–3900 miljoonaa vuotta sitten. Ilmasto voi vaihdella esimerkiksi auringon säteilyn muutoksista, voimakkaista tulivuorenpurkauksista tai luonnostaan ilman ulkoista pakotetta. (Maapallon ilmastohistoria s.a.)

Nyt ihmisen vaikutus ilmaston lämpenemiseen on kuitenkin suurin ja ilmasto on lämmennyt jälkiteollisena aikana alati enenevässä määrin. 1900-luvun jälkipuolella teollisen vallankumouksen alkamisen jälkeen ilmasto alkoi lämmetä kiihtyvällä tahdilla ja maapallon keskilämpötila on noussut (Herring 2020). Ilmakehän hiilidioksidin vuotuinen kasvutahti viimeisen 60 vuoden aikana on ollut noin 100 kertaa nopeampaa kuin aikaisemmat, luonnolliset nousut, kuten esimerkiksi ne, jotka tapahtuivat viimeisen jääkauden lopussa 11 000–17 000 vuotta sitten (Lindsey 2020). Suurin osa ihmisten tuottamasta hiilidioksidista johtuu fossiilisten polttoaineiden käyttämisestä (Hiilidioksidi ja hiilen kierto-kulku s.a.). Lämpeneminen jatkuu edelleen ja tulevien ilmastotoimien nopeus ja laajuus vaikuttavat siihen, minkä verran lämpenemistä voidaan hidastaa. Mitä suurempi lämmön nousu on, sitä tuhoisimmat vaikutukset sillä on erilaisille eliöille ja ekosysteemeille.

Taalas käsittelee ilmastoa ja sen muutoksia ilmastotieteilijän näkökulmasta. Taalas (2021) kuvailee, kuinka IPCC:n lisäksi Suomen kannalta keskeisiä ilmatieteen järjestöä ovat Readingissä oleva Euroopan sääennustuskeskus, Darmstadtin Euroopan sääsatelliittijärjestö sekä Genevessä sijaitseva Maailman ilmatieteen järjestö WMO. Taalaksen (2021) mukaan maa on planeettana ainutkertainen, ja sen ilmakehän toiminnan takana piilee luonnonjärjestelmä, jota meteorologiaa opiskelevat oppivat ymmärtämään matemaattis-fysikaalisten kaavojen kautta. Kaikki elollinen elämä edellyttää sopivaa etäisyyttä aurinkoon, ilmakehän ja merien läsnäoloa, sillä ne tasaavat ja lämpöoloja, koska kuljettavat sekä ilmaa että merivettä. Ilmakehällä on lämpöoloihin vaikutus kahdella tapaa. Ensimmäinen on se, että merivirtojen kaltaisesti ilmakehä siirtää tuulien mukana lämpöä tropiikista kohti napoja. Maan lähettämää lämpösäteilyä pidättävät kaasut saavat aikaan Maassa vallitsevan luontaisen kasvihuoneilmaston. Jos näitä ei olisi, maapinnan keskilämpötila olisi noin 20–30 as-



tetta kylmempi, mikä aiheuttaisi vesien jäätyminen ja tekisi planeetasta asuin-  
kelvottoman. Ilmakehän ja merien sopiva kaasukoostumus on edellytys elolli-  
selle elämälle. Näistä kaasuista keskeisin on happi, jota syntyy yhteyttämisen  
tuloksena. Yhteyttäminen puolestaan vaatii vettä ja hiilidioksidia. Kun kasvit  
kasvavat, hiilidioksidi sitoutuu vapauttaen happea sekä ilmakehässä että me-  
rissä. (Taalas 2021.)

Taalas (2021) käsittelee myös teollistumisen ja fossiilisten polttoaineiden käy-  
tön vaikutuksia ilmastoon. Fossiiliset polttoaineet kuten kivihilli, öljy ja maa-  
kaasu ovat varastoitunutta ja muuntunutta kasvimateriaa, jotka ovat varastoi-  
tuneet jopa vuosimiljoonien ajan. Myös polttoaineena käytettävä turve on syn-  
tynyt satojen ja tuhansien vuosien ajan sen seurauksena, kun kosteikot ovat  
kasvaneet umpeen. Teollistuminen alkoi voimistua 1800-luvun lopulla, mikä  
puolestaan on muuttanut kasvihuonekaasujen pitoisuuksia. Rungas fossiilisten  
polttoaineiden käyttö on vaikuttanut omalta osaltaan pitoisuuksiin. Kun kasvi-  
huonekaasujen pitoisuus ilmakehässä muuttuu, samalla muuttuu myös ilma-  
kehän säteilyominaisuudet, jolloin on saatu aikaan ilmastonmuutos, joka nä-  
kyy ilmakehän kaikissa osissa. Kaikkein tärkein kasvihuonekaasu ilmaston-  
muutoksen kannalta on hiilidioksidi. Hiilidioksidipitoisuudet ilmakehässä ovat  
vaihdelleet ja arvioiden mukaan noin 35 miljoona sitten hiilidioksidipitoisuuden  
vaihtelu oli jopa välillä 1000–2000 ppm (miljoonasosaa). Kaikkein voimak-  
kainta vaihtelu on ollut viimeisen sadan vuoden aikana, jolloin kasvihuonekaa-  
sujen pitoisuudet ovat ylittäneet reilusti luontaisen vaihtelun. Muutos on tapah-  
tunut myös poikkeuksellisen nopeasti, vuosikymmenien aikana, mikä on ainut-  
kertaista. Tarkasteltaessa ilmaston lämpenemistä hiilidioksidin on katsottu ai-  
heuttavan kaksi kolmasosaa tähänastisesta lämpenemisestä. Hiilidioksidia va-  
pautuu ilmakehään, kun kivihiltä, öljyä, maakaasua, turvetta ja biomassaa  
poltetaan. Ilmastonmuutosta ei voi enää pysäyttää, mutta sen hillitseminen on  
vielä mahdollista, jos toimet ovat riittävän laajoja ja nopeita. (Taalas 2021.)

## 2.2 Ilmastokriisi

Ilmastonmuutoksesta käytetään myös termiä ilmastokriisi. Brittiläinen *The  
Guardian*-lehti teki vuonna 2019 linjauksen, että ilmastonmuutosta käsittele-  
vissä artikkeleissaan käytetään ilmastonmuutos-termin sijasta ilmastokriisi-ter-  
miä, sillä termi ilmastokriisi kuvaa paremmin tämän hälyttävän tilan vakavuutta

kuin termi ilmastonmuutos (Zeldin-O'Neill 2019). Tässä opinnäytteessä käytän pääsääntöisesti termiä ilmastonmuutos kuvaamaan tätä samaa ilmiötä. Ilmasto on muuttunut ja muutos on dramaattinen. Ilmastonmuutoksella on jo ollut perustavanlaatuisia ja kriittisiä vaikutuksia, kuten napajäätiköiden sulaminen, joten olisi myös perusteltua käyttää samasta ilmaston muuttumista kuvaavasta ilmiöstä myös termiä ilmastokriisi, koska ne voivat toimia synonyymeinä toisilleen. Selkeyden vuoksi käytän tässä opinnäytetyössä kuitenkin pääsääntöisesti termiä ilmastonmuutos.

### **2.3 Ilmastoahdistus**

Ilmastonmuutos voi aiheuttaa monenlaisia tunteita. Ilmaston lämpenemisen myötä tulevat konkreettiset uhat voivat tuottaa pelkoa, ahdistusta ja näköalattomuutta. Edellä kuvaillun kaltaista ahdistuksen tunnetta kuvaamaan käytän tässä opinnäytteessä termiä ilmastoahdistus. Pihkalan (2019, 4) mukaan ilmastoahdistusta voidaan lähestyä erilaisten viitekehysten kautta. Ilmastonmuutos vaikuttaa sekä fyysiseen että psyykkiseen terveyteen, ja oireet voivat olla sekä kehollisia että mielenterveydellisiä eli psyykkisiä (mts. 5).

Jos määritellään ilmastoahdistuksen käsitettä lapeasti, voisi sanoa, että kyse on ilmastomuutoksen aiheuttamista eräistä psykologisista vaikutuksista (Pihkala 2019, 4). Pihkala (2019, 4-5) toteaa, että vaikka ilmiötä onkin 2000-luvulla tutkittu kasvavassa määrin, on siinä myös ulottuvuuksia, joita ei ole vielä tutkittu tieteellisesti. Useimmat tahot kuten Sitra, Nyyti ry ja Mielenterveysseura ovat kartoittaneet Suomessa asuvien ympäristöahdistusta, ja siitä on saatu lisää tietoa (mts. 5). Ilmastoahdistukseen voi liittyä myös perimmäiset kysymykset elämän merkityksestä. Näin ollen ilmastoahdistus voi olla luonteeltaan eksistentiaalista (Pihkala 2019). Ilmastoahdistus ja ilmastokatastrofin suuruusluokka voivat lamaannuttaa, jolloin yksilö ei enää halua vastaanottaa tietoa ilmastonmuutoksesta, ja se saattaa myös herättää torjuntaa (Pihkala 2017; Smith & Leiserowitz, 2014). Voisi siis sanoa, että ilmastoahdistuksessa piilee täydellisen lamaantumisen vaara, jolloin yksilö ei pysty toimimaan, mutta ilmastoahdistuksen tunne voi toimia myös alkusytykkeenä ja kimmokkeena ilmastotoimintaan ja -tekoihin.

## 2.4 Ilmastotoivo

Neljäs keskeinen käyttämäni käsite on ilmastotoivo. Konseptina ilmastotoivo ei ole akateemisesti vakiintunut. Ilmastotoivoa voisi kuvailla esimerkiksi ilmastoahdistuksen vastanapana, kolikon kääntöpuolena (Sangervo 2020,10). Siinä missä ilmastoahdistuksella voi olla lamaannuttava vaikutus, ilmastotoivo voi antaa voimia ja motivoida tekemään konkreettisia toimia, vaikka ilmastonmuutoksen vääjäämättömyys, kokoluokka ja läheisyys olisivatkin ahdistavia asioita. Ilmastotoivo on ikään kuin syvempää elämänasennetta, jossa keskeistä on merkityksellisyyden säilyttäminen (Sangervo 2020, 10; Pihkala 2019). Ilmastotoivo voi toimia motivaationa ja merkityksen antajana ilmastotekojen tekemiseen. Siksi pohdinkin, että raja ilmastoahdistuksen ja ilmastotoivon välillä on huokoinen, limittyvä ja epätarkka. Käsitellessäni tutkimuskysymyksiäni, peilaan niitä näiden molempien käsitteiden valossa.

## 2.5 Osallisuus

Isola ym. (2017, 3) pohtivat osallisuuden käsitettä. Isolan (2017, 3) mukaan osallisuus on käsitteenä lakea ja monitulkintainen ja käsitteellä voidaan tarkoittaa esimerkiksi liittymistä (*involvement*), suhteissa olemista (*relatedness*), kuulumista (*belonginess*), yhteisyyttä (*togetherness*). Osallisuudella voidaan tarkoittaa myös yhteensopivuutta (*coherence*) ja mukaan ottamista (*inclusion*) (mts. 3). Osallisuuden voidaan myös ymmärtää liittyvään osallistumiseen ja osallistumiseen liittyen vaikuttamiseen ja demokratiaan. Isolan ym. (2017,3) mukaan osallisuutta voidaan määritellä siten, että vaikuttaa oman elämänsä kulkuaan, mahdollisuuksiin, toimintoihin, palveluihin ja joihinkin yhteisiin asioihin. Käyttäessäni termiä osallisuus tässä opinnäytteessä, viittaan yksilön kokemuksiinsa omista vaikutusmahdollisuuksistaan sekä suhteisuuttansa tutkitavaan ilmiöön.

# 3 ILMASTONMUUTOS JA NUORET

## 3.1 Aiemmat tutkimukset

Ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia on tutkittu tiedeyhteisössä jo paljon, myös jonkin verran nuorisotyön näkökulmasta. Suomessa esimerkiksi Nuori-

sobarometri ja Sitra ovat keränneet tietoa nuorten elinoloista, toiveista, pe-loista ja tulevaisuuden näkymistä. Sitran julkaisema, tutkijoiden Mikko Piispan, Anni Ojajärven ja Tomi Kiilakosken tekemä muistio Tulevaisuususkossa hu-kassa? Nuoret ilmastoaktivistit ja keskustelu tulevaisuudesta (2020) valottaa nuorten ilmastoaktivistien pohdintoja tulevaisuudesta ilmastonmuutoksen va- lossa. Nutopia – nuorten utopiat ilmastonmuutoksen aikakaudella -tutkimus- hankkeen tulosten perusteella kävi ilmi, että nuoret haluavat enemmän tule- vaisuutta koskevaa keskustelua sekä paikkoja tällaiselle keskustelulle sekä osallistumismahdollisuuksia näihin keskusteluihin (mts.).

Piispan ym. (2020) saamien tutkimustulosten mukaan nuoret eivät kokeneet edustavansa ilmastokeskustelussa vain nuoruutta ja kokemusasiantuntijuutta, vaan nuorille oli tärkeää reagoida sen pohjalta, mitä tiedeyhteisö ilmastokrii- sistä varoittaa. Samaisessa tutkimuksessa kävi ilmi, että nuorten kokemus omista tiedoistansa ja valmiuksistansa osallistua keskusteluun oli hyvä, vaikkakin nuoria yritetään usein vähätellä ja sivuuttaa ilmastokeskustelussa. Nuor- ten mielestä ilmastokeskustelu on tällä hetkellä sirpaleista ja epämääräistä ja keskittyy kapeisiin ja tarkoituksella politisoituihin teemoihin. Nuorten toive oli saada keskustelusta kokonaisvaltaisempaa ja, että ilmastokeskustelu ei olisi taloudellisten ja teknologisten näkökulmien dominoimaa. Nuorten ilmastoakti- vistien kokemukset tulevaisuususkosta olivat vaihtelevia, ja moni nuori koki, että tulevaisuudessa on uhkakuvia, jotka luultavasti tulevat toteutumaan. Nuor- ret uskoivat kuitenkin, että heidän omalla toiminnalla on merkitystä. Oma aktii- vinen toiminta ilmaston hyväksi koettiin myös velvollisuutena. On myös huomi- oitava, että koronapandemia loi tilanteeseen omaa sävyä, ja että koronapan- demia koettiin aikakautena, jossa tärkeitä ilmastotoimia olisi tapahduttava. Ko- ronapandemian ulospääsy ja sen linkki ilmastokriisiin vaikuttaa todennäköi- sesti sekä nuorten tulevaisuudenuskoon että tulevaisuuden näkymiin. (Piispa ym. 2020, 18-20, 42, 43.)

Mustanoja (2020) on tarkastellut yhteisöpedagogin opinnäytetyössään, kuinka käsitellä ilmastoahdistusta työpajanuorten kanssa. Mustanojan tutkimus oli määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus, jossa tutkimuksen perusjoukko oli koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevat 18–29-vuotiaat, jotka olivat Nuorten Taidetyöpajalla kuntouttavassa työtoiminnassa tai työkokeilussa (mts. 19). Mustanojan (2020, 25) teettämien Webropol-kyselyn mukaan, suurin osa,

78,5 %, Nuorten Taidetyöpajan toiminnassa mukanaolevista nuorista koki ilmastonmuutoksen uhkana. Myös noin 60% prosenttia vastaajista koki tuntevansa ilmastonmuutoksesta ahdistusta (mts. 25).

Pekkarinen ja Tuukkanen (2020) avaavat lasten ja nuorten näkemyksiä maapallon tulevaisuudesta ja siitä, miten ympäristökysymykset koskettavat lapsia. Albrecht ym. (2020, 100) tarkastelevat ”nuorten ilmastohuoleen ja yhteiskunnalliseen toimijuuteen liittyvien mediadiskurssien sekä nuorten omaelämäkerrallisten kirjoitusten kautta, kuinka nuoret kanavoivat ilmastoahdistustaan toimintaan”. Myös Albrecht ym. (2020, 100) nostavat esille ilmastoahdistuksen, johon liittyy paljon haastavia tunteita. Ilmastonmuutoksesta kummunnut ilmastoahdistus ja -huoli eivät kuitenkaan ole epänormaali tila tai sairaus vaan enemmänkin merkki realistisesta suhtautumisesta ympäröivään maailmaan (mts. 100). Nuorisobarometri 2018 kertoo nuorten ilmastohuolen kasvaneen ja nuorten suurin huolenaihe oli ilmastonmuutos (Luottamus ja osallisuus 2018, 76). Yhteiskunnallinen vaikuttaminen oli myös kasvussa vuoden 2018 Nuorisobarometrin (mts.) mukaan. Tämä puolestaan voi liittyä ilmastohuoleen sekä kokemukseen epäoikeudenmukaisuudesta suhteessa aiempiin sukupolviin (Albrecht ym. 2020, 101). Nämä edellä kuvailut tutkimukset avaavat ymmärrystä siitä, että ilmastonmuutos on tärkeä teema nuorille. Nuoret pohtivat ilmastonmuutosta ja ilmastonmuutos herättää heissä monenlaisia tunteita.

Albrechtin ym. (2020,101) mukaan nuorten toimijuus ilmastonmuutoksen aiheuttaman uhan alla linkittyy yhteen ympäristökansalaisuuden käsitteeseen. Ympäristökansalaisuus käsitteenä on mielenkiintoinen ja relevantti myös tutkimukseni näkökulmasta. Käsite on melko nuori, sillä se nousi esiin 1990-luvulla Kanadan hallituksen vihreässä suunnitelmassa (Albrecht ym. 2020, 101; Doyle ym. 2016). Käsite pitää sisällään oletuksen siitä, että kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen tarvitaan aktiivisten kansalaisten osallistumista, jonka tukena puolestaan toimii hallinto (Albrecht ym. 2020). Kansalaisten oikeudet, vastuu ja velvollisuudet sekä toiminnan eri piirit ja poliittiset tasot ovat ympäristökansalaisuuden keskiössä (mts. 101). Arkielämässä tehdyt valinnat voivat olla osa ympäristökansalaisuutta. Näitä valintoja voivat olla esimerkiksi kasvissyönni, lentomatkailusta kieltäytyminen ja kiertotalouden kannattaminen. Albrecht ym. (2020, 101) mukaan nuoret, jotka ovat huolestuneet ilmastonmuutoksesta, yrittävät tehdä ympäristötekoja arkielämässään.

Mikkelin kaupungin nuorisopalvelut toteuttivat nuorille vuonna 2020 kaksi kyselyä, joissa selvitettiin nuorten ajatuksia ja asenteista ilmastonmuutoksesta (Nuorten ilmastohuolta lievittävät tieto, osallisuuden tunne ja toiminta 2021). Ensimmäisessä kyselyssä helmikuussa 2020 selvitettiin nuorten ajatuksia ja mielipiteitä ja siihen vastasi 204 13–30-vuotiasta nuorta. Toinen kyselyistä oli joulukuussa 2020. Tämä kysely puolestaan koski käytännön toimenpiteitä ja tiedonsaantikanavia. Tähän kyselyyn vastasi 209 13–19-vuotiasta nuorta sekä yksittäisiä nuorempia ja vanhempia henkilöitä. Molempiin kyselyihin vastasi yhteensä yli 400 13–30-vuotiasta nuorta. Kyselyistä kävi ilmi, että 87 % mikkeliläisistä nuorista on huolissaan ilmastonmuutoksesta, 94 % oli mielissään siitä, että ilmastonmuutoksesta puhutaan, 74 % pyrki toimimaan ympäristöystävällisemmin, 68 % prosenttia oli kiinnostunut ilmastonmuutoksesta, 64 % luotti siihen, että ilmastonmuutokseen löytyisi toimivia ja käypiä ratkaisuja, 67 % uskoi, että pystyisi itse vaikuttamaan ilmastonmuutokseen, 51% koki, ettei heidän mielipiteitään ilmastonmuutoksesta oteta vakavasti ja 47 % koki yhteenkuuluvuutta muiden ihmisten kanssa yhteisten ympäristöhaasteiden äärellä. Kyselyn mukaan siis yli kaksi kolmasosaa nuorista koki, että voisi vaikuttaa ilmastonmuutokseen, mutta toisaalta puolet nuorista koki, ettei nuorten mielipiteitä ilmastonmuutoksesta oteta vakavasti. Kyselyistä kävi ilmi, että nuoret saavat ilmastotietoa koulusta, sosiaalisesta mediasta, uutisista, vanhemmilta ja kavereilta. Kiinnostavimmiksi ilmastotoimintamuodoiksi mainittiin festivaalit, leirit, isot tapahtumat, teemapäivät, sometoiminta, säännölliset tapaamiset tai ryhmät verkossa ja kasvokkain, kansainvälinen toiminta ja luova toiminta. (Nuorisotyö ilmastotoivon rakentajana s.a.)

### **3.2 Omat näkökulmavalinnat**

Jos talouskasvu tapahtuu planeetan kantokyvyn kustannuksella, voi edessä olla ylitsepääsemättömiä ongelmia kuten luonnonmullistuksia ja äärimmäisiä sääolosuhteita. Maapallon, luonnon ja ilmaston sietokyvyn rajat ovat jo selvillä, tietoa ilmastonmuutoksen aiheuttamista negatiivisista muutoksista on saatu ja saadaan koko ajan lisää. Tiedeyhteisö on muutamia poikkeuksia lukuun tuottamatta yksimielinen ja painottaa ilmaston tilan hälyttävyyttä (Scientific Consensus: Earth's Climate Is Warming 2021). Tiedeyhteisön konsensus on, että tällä hetkellä tapahtuva ilmaston lämpeneminen on ihmisten

aiheuttamaa (Cook ym. 2016). Digitalisaatio ja teknologinen kehitys mahdollistavat ajantasaisen tiedon saatavuuden globaalisti, joten tietoa ilmastonmuutoksesta on saatavilla. Jos ilmaston lämpenemistä ei hillitä riittävästi, elämä planeetalla muuttuu enenevässä määrin vaikeammaksi ja vaikutukset ovat epätasaiset eri puolille maapalloa. Ilmaston lämpeneminen ei ole riittävän voimakas sana kuvamaan ilmiötä, sillä ilmasto myös muuttuu, ei ainoastaan lämpene (Kotakorpi 2021). Ilmastonmuutos laittaa myös ihmiset yhä enenevässä määrin epätasa-arvoiseen asemaan ja syventää railoja globaalin etelän ja pohjoisen korkeamman tulotason maiden välille. Näin ollen eriarvoisuuden kasvu voi kiihtyä ja aiheuttaa lisää konflikteja ja humanitaarisia kriisejä.

Nämä kaikki edellä mainitut uhat tuovat mukanaan myös uusia kysymyksenasetteluja, jotka liittyvät nuoriin ja heidän hyvinvointiinsa sekä tulevaisuuden näkymiinsä. Sen vuoksi koen, että myös yhteisöpedagogin näkökulmasta ilmastokriisi ja sen tuomat uhat, sekä yksilö- että yhteiskuntatasolla, ovat otettava käsittelyyn. Tulisi myös tiedostaa, että nuorisotyön olisi syytä vastata ilmastonmuutoksen luomiin haasteisiin ja nuorten tarpeisiin. Minua kiinnostaa lähestyä tutkittavaa asiaa ilmastotoivon näkökulmasta.

Kuten luvussa 2.1 todettiin, opinnäytteeni kannalta tärkeitä konsepteja ovat ilmastoahdistus ja ilmastotoivo. Pro gradu -työssään Sangervo (2020) tutkii ilmastonmuutoksen herättämien tunteiden yhteyttä ilmastonmuutosta hillitsevään toimintaan. Ilmastotoivon näkökulmasta ilmastonmuutosta ja nuoria on käsitelty kuitenkin verrattain vähän. On tärkeää, että nuorten oma ääni tulisi kuuluville ilmastokeskustelussa ja tehtävien ratkaisujen tulisi palvella myös heidän kasvuansa aktiiviseksi kansalaiseksi ja vastuulliseksi aikuiseksi

On merkittävää mainita opinnäytetyön kirjoitusajankohdan aikana vallinnut maailmantilanne. Opinnäytetyötä tehdessäni globaalia koronaviruspandemiaa oli kestänyt jo yli vuoden ajan. Maailmanlaajuinen COVID-19-pandemia on ravistellut maailmaa eri tavoin. Useimmissa maissa on tehty laajoja sulkua- ja rajoitustoimenpiteitä. Myös Suomessa eri laajuisia toimenpiteitä on laitettu täytäntöön. Osa näistä päätöksistä ja toimenpiteistä on ollut suoraan nuorten arkea koskevia, näistä muutamina esimerkkeinä nuorisotilojen sulkeminen ja paikoin osittainen sekä paikoin laajempi koulujen ja oppilaitosten siirtyminen etäopetukseen (Kauppinen ym. 2020, Nironen 2021). Osa sulkutoimista on

koskenut koko maata, osa on ollut alueellisia. Koronavirus on kuitenkin vaikuttanut ihmisten elämään laaja-alaisesti. On siis syytä ottaa, että koronaviruspandemian sulkutoimien vaikutus ja koronaviruksen leviämisen pelko saattavat muokata nuorten näköaloja, vastauksia ja suhtautumista tulevaisuuteensa.

## **4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS**

### **4.1 Tutkimuksen kohde ja kohdejoukko**

Opinnäytteessäni tutkin nuorten näkemyksiä ilmastomuutoksesta ja millaiseksi he kokevat vaikutusmahdollisuutensa olevan taistelussa ilmastonmuutosta vastaan. Opinnäytetyöni kohdejoukko on Etelä-Savon maakunnassa sijaitsevassa Mikkelissä asuvat nuoret. Tilastokeskuksen mukaan Mikkelin asukasluku oli vuonna 2020 52 583 (Kuntien avainluvut 2021). Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä oli 13,9 % ja 15–64-vuotiaiden osuus väestöstä oli 58,9 %. Vertailun vuoksi vastaavat luvut Helsingissä olivat 646 920 (väkiluku), 14,3 % (alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä) ja 68,3 % (15–64-vuotiaiden osuus väestöstä) (Kuntien avainluvut 2021). Halusin saada syvempää ymmärrystä siitä, miten Mikkelin kokoisessa kaupungissa asuvat nuoret kokevat vaikutusmahdollisuutensa.

Opinnäytteeni tilaaja on Mikkelin nuorisopalvelut ja Nuorisotyö ilmastotoivon rakentajana –hanke. Hankkeen tavoitteina on tukea nuorten ilmastotoimijuutta, kehittää nuorten osallisuutta paikallisessa päätöksenteossa ja muotoilla ilmastonuorisotyön työmuotoa (Nuorisotyö ilmastotoivon rakentajana s.a.). Nuorisolain (21.12.2016/285) mukaan nuoriksi luetaan alle 29-vuotiaat. Tässä opinnäytteessä tutkittavien kohdejoukko ovat mikkeliiläiset nuoret, jotka ovat iältänsä 13–15-vuotiaita. Tutkimukseni kohdejoukko ovat nuoret, jotka eivät ole välttämättä ilmastoaktivisteja. Tutkimukseni haastateltavat löytyivät Nuorisotyö ilmastotoivoa rakentamassa -hankkeen verkostojen kautta. Haastateltavia nuoria oli neljä.

Opinnäytteessäni keskityn tutkimaan, miten mikkeliiläiset nuoret näkevät ilmastonmuutoksen ja heidän omat mahdollisuutensa vaikuttaa. Opinnäytteessäni pohditaan myös, millaisia mahdollisuuksia ilmastotoivon näkökulma voi avata suhteessa nuorten näkemyksiin ilmastomuutoksesta. Opinnäytteen



avulla voidaan myös tuottaa tietoa osaltaan myös siitä, tukeeko heidän asuin-kunnassaan järjestettävät nuorisopalvelut heidän osallisuuttansa ja vaikutus-mahdollisuuksiansa vai olisiko syytä löytää uusia menetelmiä ja keinoja.

Verrattuna opinnäytteessäni tutkivan kohdejoukon kokoon, Mikkelin kaupungin nuorisopalvelujen kyselyiden volyyymi oli suhteellisen suuri, sillä kyselyt kattoi-vat 400 niihin vastannutta nuorta. Vaikka opinnäytteessäni tutkittava ryhmä keskittyy myös Mikkelin seudun nuoriin, on tutkimuskohdejoukkoni pienempi (4 henkilöä) johtuen tutkimukseni laadullisesta otteesta. Tutkimukseni tavoit-teena on saada syvempää ymmärrystä yksilöiden kokemuksista suhteessa il-mastonmuutokseen, eikä niinkään tuottaa tilastollista tietoa. Tutkimukseni eräs tavoite on lisätä tietoa siitä, miten tasa-arvoistaa nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa, riippumatta heidän asuinpaikastansa.

Vaikka ilmastonmuutoksesta suhteessa nuoriin on kirjoitettu jo jonkin verran, tulokulmani on hieman erilainen. Piispa ym. (2020) tutkivat nuoria ilmastoakti-visteja. Nämä haastatellut nuoret olivat nuoria, jotka pyrkivät tavoitteellisen toi-minnan kautta vaikuttamaan ilmastonmuutokseen hillintään (mts. 16). Musta-noja (2020) puolestaan keskittyi työpajanuoriin. Sangervon (2020) tutkimus-sen sijaan käsitteli yli 15-vuotiaita ihmisiä. Tämä opinnäyte työ keskittyy tutki-maan Mikkelissä asuvia 13–15-vuotiaita nuoria, joilla ei ole välttämättä ilmas-toaktivismitaustaa.

## **4.2 Tutkimuskysymykset**

Opinnäytetyöni keskeinen tutkimusongelma on ilmastonmuutoksen negatiivi-set vaikutukset maapallolla. Opinnäytetyössä selvitetään mikkeliiläisten nuor-ten näkemyksiä ilmastonmuutoksesta ja heidän omista vaikutusmahdollisuuksistansa. Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä pyritään ymmärtämään, mi-ten mikkeliiläiset nuoret näkevät ilmastonmuutoksen. Opinnäytteen toinen tut-kimuskysymys pureutuu tutkimaan, millaisia vaikutusmahdollisuuksia nuoret kokevat heillä olevan suhteessa ilmastonmuutokseen.

1. Millaisia näkemyksiä mikkeliiläisillä nuorilla on ilmastonmuutoksesta?
2. Miten nuoret kokevat heidän omat mahdollisuutensa vaikuttaa ilmas-tonmuutoksen hidastamisessa?

Tutkimuskysymysteni avulla toivon saavaani tietoa nuorten näkemyksistä suhteessa ilmastonmuutokseen, laajentaa ymmärrystä heidän kokemuksistaan vaikutusmahdollisuuksistaan ilmastonmuutoksen hillitsemistyössä sekä selvittää, mitä esteitä ja pulmia nuoret mahdollisesti kokevat olevan ilmastovaiuttamisensa tiellä.

### **4.3 Tutkimusote ja aineistonkeruumenetelmä**

Tutkimus on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus ja keskittyy rajalliseen määrään haastateltavia. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus tarkoittaa menetelmää, jonka avulla autetaan ymmärtämään tutkimuskohdetta (Heikkilä 2014). Laadullinen tutkimus valikoitui tutkimusmenetelmäksi, sillä halusin saada tietoa yksilöiden kokemuksista. Laadulliseen tutkimukseen liittyy kolme keskeistä näkökulmaa, jotka ovat konteksti, ilmiön intentio ja prosessi (Vilkkä 2021, 120). Kontekstiin liittyy sosiaalinen, kulttuurinen, historiallinen ja ammatillinen viitekehyksen huomioiminen. Intention tunnistaminen on tarkkaavaisuutta tunnistaa tutkittavan ilmaisussa esimerkiksi erilaisia motiiveja ja tarkoitusperiä. (Mt. 120.) Tutkimuksessani olen pyrkinyt tunnistamaan kontekstin, jossa tutkimukseni tapahtuu, samoin kuin herkistymään kuuntelemaan tarkkaavaisesti, miten tutkittavat ilmaisevat vastauksiansa. Tutkimusaikataulu on puolestaan keskeinen osa prosessia ja sillä on merkitystä, miten syvää ymmärrystä tutkija voi saada tutkimuskohteesta (Vilkkä 2021, 121). Tutkimusaikataulua laatiesani pyrin siihen, että jokaiselle tutkimuksen vaiheelle oli varattu riittävästi aikaa, ja että ymmärrykseni tutkittavan ilmiön teoreettisesta viitekehyksestä oli riittävä ennen haastatteluiden aloittamista.

Aineistonkeruumenetelmäni on teemahaastattelu. Teemahaastattelulla voidaan käsitellä tutkittavaa ilmiötä erilaisten siihen liittyvien teemojen kautta (Vilkkä 2021, 124). Teemahaastattelussa voidaan käsitellä teemoja vaihtelevassa järjestyksessä (mts. 124). Teemahaastattelu valikoitui menetelmäksi sen vuoksi, koska haastattelulla voidaan saada syvällistä tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Haastateltavia nuoria oli neljä. Haastattelut tapahtuivat globaalin koronaviruspandemiatilanteen vuoksi etäyhteyksin video- ja puheluhaastatteluin.

Laadulliselle tutkimukselle keskeistä on pyrkimys lisätä ymmärrystä ja mahdollisia tulkintoja tutkittavasta aiheesta tai ilmiöstä. Laadullisen tutkimuksen voisi sanoa noudattavan niin sanottua abduktiivista eli edestakaista päättelyä (Pitkäranta 2014, 13). Laadullisessa tutkimuksessa lähdetään yleensä johtoajatuksesta liikkeelle ja johtoajatuksesta ajatus etenee eri suuntiin, mutta palaa kuitenkin keskelle. Tämänkaltaisesta edestakaista liikettä kuvataankin usein käsitteellä hermeneuttinen kehä. (Pitkäranta, 2014, 13.) Laadullinen tutkimus voi olla otannaltaan suppeampi kuin kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus ja otos harkinnanvarainen (Heikkilä 2014). Laadullinen tutkimus pyrkii vastaamaan kysymyksiin kuten miksi, miten ja millainen (mts.)

Opinnäytteeni johtoajatus on, että ilmastonmuutoksella on vaikutuksia nuorten näkemyksiin tulevaisuudesta ja kokemuksiin omista vaikutusmahdollisuuksista. Laadullista tutkimusta keskeisesti määrittävä piirre on pyrkimys lisätä ymmärrystä ja mahdollisia tulkintoja tutkittavasta aiheesta tai ilmiöstä. Laadullisen tutkimuksen tueksi tarvitaan teoriaa eli tutkimuksen viitekehystä eli tutkimuksen teoreettista osuutta (Tuomi & Sarajärvi 2018). Viitekehys avaa tutkimuksen ydinkäsitteistön ja niiden väliset suhteet. Viitekehys muodostuu tutkimusta ohjaavasta metodologiasta ja sekä tutkittavasta ilmiöstä jo tiedossa olevista asioista. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkija on myös aina osa tutkittavaa prosessia ja tutkimus on persoonallista, toisin kuin määrällisessä tutkimuksessa, jossa pyrkimys on kasvottomuuteen (Pitkäranta 2014, 14). Tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että tutkija on perehtynyt tutkimuksen eettisiin raameihin ja reunaehtoihin.

#### **4.4 Teemahaastattelut**

Aineistoa kerätessä prosessiin kuului teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu. Haastattelurungon (liite 1) sisältämien teemojen valintaa ohjasivat asetetut tutkimuskysymykset, joista haluttiin laajentaa ymmärrystä sekä saada uutta tietoa. Teemahaastattelukysymykset luotiin niin, että haastattelujen tavoitteena oli yli ymmärtää tutkimuskohteena olevaa ilmiötä.

Haastattelun teemat on jaoteltu kolmeen eri teemaan: nuorten näkemykset ilmastomuutoksesta, nuorten kokemukset ilmastomuutokseen vaikuttamisesta sekä avoin pohdinta siitä, millaisin toimin tai teoin nuorten ääni tulisi kuulluksi ilmastokeskustelussa paremmin.

Kysymyksiä laatiessa pyrkimys oli luoda kysymyksiä, jotka ovat riittävän avoimia, ja joita voitaisiin tarpeen vaatiessa kysyä myös eri järjestyksessä. Kysymykset pyrin pitämään ei-johdattelevina, jotta ne olisivat suuntaa antavia, mutta jättäisivät haastateltaville enemmän vapautta ja tilaa sanoittaa omia näkemyksiään aiheesta. Teemahaastattelujen voidaan ajatella olevan muodoltaan jotakin lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun väliltä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Haastateltavien vapaalle puheelle annettiin myös tilaa, vaikka ennalta päätetyt teemat keskusteltiin kaikkien tutkittavien kanssa (mts.). Teemahaastattelun teemat valikoituivat tutkittavaan ilmiöön perehtymisen myötä.

Haastattelut toteutettiin etäyhteyksin videopuheluin ja puheluin. Yksi haastattelu kesti ajallisesti noin 20–30 minuuttia. Haastattelut nauhoitettiin. Haastattelujen jälkeen haastattelut litteroitiin. Litterointi eli tekstimuotoon muuttaminen mahdollisti tutkimusaineiston analysoinnin eli huolellisen läpikäymisen, ryhmittelemisen ja luokittelemisen (Vilkkä 2021, 137). Äänitiedostot ja litteroitu teksti eivät sisältäneet henkilötietoja. Sekä äänitiedostot että haastattelut hävitetään asianmukaisesti, kun opinnäytetyö on hyväksytty. Opinnäytteessä pyrittiin suojaamaan haastateltavien anonymiteettiä (Mäkinen 2006, 114-120; Tuomi & Sarajärvi 2009, 125-133).

#### **4.5 Aineiston analyysi**

Haastatteluaineisto analysoitiin sisällönanalyysimenetelmällä. Sisällönanalyysin voidaan ymmärtää olevan sekä yksittäinen menetelmä, mutta myös väljä teoreettinen kehys (Pitkäranta 2014, 100). Haastatteluista kerätty aineisto ei ollut kovin laaja ja vastaukset keskittyivät pitkälti teemahaastattelun teemojen ympärille, joten kerätty aineisto oli tämän opinnäytetyön tutkimuskysymysten kannalta olennainen. Teemoittelua pidetään eräänä laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmänä ja, se voi toimia myös yhtenä sisällönanalyysin muotona (Tuomi & Sarajärvi 2018). Aineistoa analysoitaessa kiinnitin huomiota siihen,

millaiset teemat alkoivat toistua ja tulla esiin. Näitä teemoja eli aihepiirejä tarkastelin ryhmittelemisen jälkeen lähemmin.

Aineistoa analysoidessa myös kontekstin ymmärtäminen on keskeistä. Se, miten jokin asia tai ilmiö liittyy ympäristöön, voi olla tärkeää tuleville tulkinnoille (Pitkäranta 2014, 105). Pitkärannan (2014, 105) mukaan kontekstin ymmärtämisen avulla ”analyysi voidaan kytkeä laajempiin sosiaalisiin tai kulttuurillisiin yhteyksiin”. Toisin sanoen, haastattelun aineistoa analysoidessa olen pyrkinyt erittelemään ja tulemaan tietoiseksi tulkitaan liittyvistä asioista kuten vallitsevasta maailman tilanteesta, kulttuurillisesta kontekstista, asuinpaikasta, iästä, sukupuolesta ja muista mahdollisista risteymistä.

Tutkimusaineisto, teoria ja ympäröivä todellisuus ovat olleet dialogissa. Aineiston uudelleen läpikäymisen myötä olen pyrkinyt ymmärtämään tutkimuskohdetta (Pitkäranta 2014, 106). Pitkärannan (2014, 106) mukaan hermeneuttinen kehä ei ole umpeutuva, mikä puolestaan mahdollistaa sen, että kehää kiertäessään tutkijan on mahdollista päästä lähemmäs tutkimuskohdetta ja samalla lisätä hänen omaa itseymmärrystensä. Tämä edesauttaa sitä, että silloin vähitellen myös tutkijan oma lähestymistapa ja tutkittavan kohteen oma olemus eriytyvät ja ne ovat helpompi erottaa kahdeksi erilliseksi entiteetiksi (mts 106.)

Opinnäytteessäni haastateltavia nuoria oli neljä. Haastateltavat nuoret löytyivät Mikkelin nuorisopalveluiden Nuorisotyö ilmastontoivon rakentajana -hankkeen verkostojen kautta. Haastateltavat valikoituvat siten, että hankkeessa työskentelevä henkilö oli kertonut nuorille tekeillä olevasta opinnäytetyöstä, johon etsittiin vapaaehtoisia haastateltavia. Osallistuminen ei edellyttänyt aiempaa taustaa ilmastoaktivismista. Osallistuminen haastatteluun oli täysin vapaaehtoisuuteen perustuvaa. Nuoret, jotka halusivat osallistua haastatteluun, ottivat yhteyttä itse.

## 5 TUTKIMUSTULOKSET

### 5.1 Nuorten näkemykset ilmastonmuutoksesta

Aineistonkeruuna tapahtuneista teemahaastatteluista kävi ilmi, että kaikkia neljää haastateltua nuoria huoletti ilmastonmuutos ja sen aiheuttamat vaikutukset. Ilmastonmuutos herätti haastatelluissa surua, voimattomuutta ja pelkoa jäätiköiden sulamisesta, eläinten hädästä, tulvista ja jäteongelmista. Myös ilmastonmuutoksen kokoluokka ja maailmanlaajuiset vaikutukset ahdistivat.

Mulle tulee surullinen tunne, että mihin tää maapallo on menossa ja haluaisin sitä jotenkin parantaa. (H2)

Ihmiset heittää roskia maahan, vaikka on roskiksia. Miksi teette niin, koska maa pilaantuu? Se on surullista. (H1)

Haastatellut nuoret kokivat jonkin verran ilmastoahdistusta. Yksi haastatelluista ei ollut aivan varma, mitä sana ilmastoahdistus hänelle tarkoitti. Haastatelluille, jotka kokivat ilmastoahdistusta, ahdistus ei ollut päivittäistä, mutta nousi pintaan esimerkiksi ilmastokatastrofeista ja roskaamisesta kertovista videoista, joita he katsoivat esim. sosiaalisen median sovelluksista kuten TikTokista. Myös uutisista, televisiosta, koulussa käsiteltävistä ilmastoasioista ja luonnonkatastrofeista nousi usein ahdistus pintaan. Eräs haastateltu sanoi, että ilmastoahdistus on mielessä, mutta ei koko ajan.

Silloin tällöin ja varsinkin kun tulee puheeksi tai tulee jostain esille esim. koulujutuista tai telkkarista tai uutisista. (H3)

Eräs haastatelluista kuvasi ahdistuksen nousua seuraavasti: jos näkee kuolevia jääkarhuja ja tulee muistutetuksi ilmastonmuutoksesta, ahdistus nousee ja silloin alkaa ajatella asioita enemmän, sekä ne jäävät pyörimään mieleen. Myös elinympäristössä tapahtuva roskaaminen ahdisti ja silloin ilmastoahdistus iski. Sana *ilmastoahdistus* herätti nuorissa seuraavaa:

Tulee semmonen olo, että vähän niinku yliajattelee hirveesti kaikista tommosista ilmastoasioista. Tai ei nyt voi sanoa, että yliajattelee, mutta silleen, miettii vähän... joo, tulee ahdistunut olo esim. jos on jotain uutisia [ilmasto]jutuista. (H3)

[ilmastokriisi] jää pyörimään mieleen. (H4)

Se on vähän niinko...emmie tiiä. Jotenkin mua vähä silleen, että mulle tulee semmonen ahdistus, sit jos joku muistuttaa siitä. Et mulla ei niinku oo se koko ajan vaan se on silloin niinä hetkinä, jos joku on silleen, et, hei kato, tässä on näitä kuolevia jääkarhuja. (H2)

Mulla on vaan niinku sellasta et se [ilmastoahdistus] on just niinku välillä. Kun mä oon nähny jossai...niinku...ku on se TikTok-sovel- lus, aika niinku näitten nuorten keskuudessa aika yleinen sovel- lus, niin siellä kun on nähny niitä kun ihmiset roskaa. Tai siis niinku ne on kuvannut sitä kun on paljon roskaa ulkona, kun on jotkut heittänyt, niin se on vähän tuonut sellasta, että mä haluisin mennä keräämään ne roskat ja auttamaan. (H1)

Osan haastelluista nuorista kohdalla kävi ilmi, että he ajattelevat, että ovat kui- tenkin vain yksi ihminen monien joukossa ja tekevät omalta osaltaan par- haansa. Omilla pienillä teoilla ajateltiin olevan vaikutusta, mutta toisaalta koet- tiin myös, että yksi ihminen ei pysty muuttamaan kaikkea vaan joukkovoimaa tarvitaan muutokseen.

Yritän ainakin ite tehdä parhaani. Niin sitä miettii, että mä oon kui- tenkin yksi ihminen muitten joukossa. Niinku isossa kaavassa ei se yks ihminen vaikuta siihen maapallon tulevaisuuteen, vaan niinku tuhannet ihmiset. Siitä tulee vähä silleen, ei nyt toivoton olo, mutta silleen semmonen, että kun ois vähän enemmän ihmi- siä, niin olisi sitten parempi. (H3)

Toivottomuus ilmastoahdistuksen iskiessä oli tuttu tunne haastatelluille. Ilmas- toahdistuksen iskiessä nuorilla oli myös keinoja päästä ikävän tunteen syöve- reistä pois. Osa haastelluista sanoi, että he kuitenkin tietoisesti pyrkivät aja- tuksesta pois ja miettivät asioita, kuten sitä, mitä he itse voisivat tehdä ilmas- tonmuutoksen hidastamisen eteen. Vaikka ilmastonmuutoksesta voi tulla toi- voton olo, puolet haastatelluista kuitenkin toi ilmi, että toivottoman olon seu- rauksena he usein lähtivät hakemaan lisätietoa asiasta. Haastatteluista kävi myös ilmi, että koronaviruspandemia-aika on vaikuttanut nuorten ajatuksiin il- mastonmuutoksesta muun muassa siten, että lisääntynyt kertakäyttökasvo- maskeista tuleva roskaaminen on herättänyt nuorissa ikäviä tunteita ja huolta. He ihmettelivät, miksi ihmiset eivät voi heittää käytettyjä kasvomaskeja roskik- seen vaan niitä päätyy huolimattomuuden ja piittaamattomuuden vuoksi ka-

dulle ja luontoon. Nuoret kertoivat, että heitä ahdisti se, että eläimet, kuten linnut, voivat takertua heitettyihin kasvomaskeihin. Eräs haastatelluista nuorista kaipasi lisätietoa jaettavaksi ihmisille siitä, miten maskeja voisi oikeaoppisesti kierrättää tai uusiokäyttää.

Ainakin mulla on tullut se, että näkee ihan sikana, että on roskattu just jotain maskeja pitkin, poikin. Onhan se niin kun sitäkin, että siitä tulee roskaa, mutta eniten mua ärsyttää, että linnut takertuu niihin. Se on vaan tosi inhottavan näköstä kaikki semmoset. Just jos kattoo esim. somesta jotain kuvia tai jotain postauksia niin jotenkin tulee semmonen olo, että kun ois niitä roskiksia ihan vähän enemmän. Ja kerrottais miten maskit saisi hävitettyä niin, ettei niistä olisi vaaraksi millekään eläimille ja ne pystyis kierrättää kunollisesti ja vaikka uusiokäyttää. (H3)

Kaksi haastateltavaa ilmaisi, että koronaviruspandemian vuoksi he olivat käyttäneet totuttua vähemmän julkisia kulkuneuvoja, jonka vuoksi matkoja oli jouduttu taittamaan henkilöautolla. Pandemian takia julkisilla kulkuneuvoilla meneminen oli vähentynyt. Haastatellut kertoivat kuitenkin lisänneensä koulumatkojen kulkemista kävellen ja pyöräillen, minkä he kokivat ympäristöystävälliseksi.

Me ollaan menty joku kaheksan kilsaa pyörällä kouluun, ei olla käytetty bussia. (H1)

Normaalisti julkisilla voi liikkua, on voinut välttää sitä henkilöautolla meno. (H2)

Mielenkiintoinen asia, joka nousi esiin koronaviruspandemian vaikutuksista nuorten ilmastoajatuksiin, oli ruokahävikki. Tässä asiassa kaksi haastateltavaa nosti esille seuraavan asian: etäkoulun aikana on syntynyt heidän mielestään vähemmän hävikkiä, sillä koulun ruokalassa jää usein paljon ruokaa yli ja ihmiset heittävät ruokaa pois. Koska etäkoulun ruokailu kotona maksetaan omilla rahoilla, he ajattelivat, että silloin ruoka syödään tavallista useammin loppuun.

Nytten ehkä kun jos on vaikka etäkoulussa, niin kun koulussahan on yleensä silleen, että tulee tosi paljon ruokahävikkiä, kun monet ei syö sitä ruokaa. Kun on etäkoulussa niin monet varmaan enemmän syö sen ruuan loppuun kun se on omilla rahoilla ostettu sitten. En tiedä, onko se jotenkin tilastollisesti todistettu, mutta niin mä ajattelisin, että se ois ehkä. (H2)



Ilmastotoivo käsitteenä ei ollut haastatelluille ennalta tuttu, mutta kysyttäessä, mitä mielikuvia sana heissä herätti, osa haastatelluista nosti esiin asioita, kuten oman toiminnan merkitys ja sen, että on uskottava, että on toivoa, että olisi motivaatiota tehdä asioita. Vaikka käsitteenä ilmastotoivo ei ollut kaikille haastatelluille tuttu, haastateltavat kuitenkin pohtivat, mitä ilmastotoivo voisi tarkoittaa.

Ei ehkä tuttu [ilmastotoivo], mutta siitä tulee ajatuksia, että ehkä kaikkea ei ois menetetty, jos ihmiset vähän keskittyy siihen, miten täällä eletään, että vois just kiinnittää huomioon. Ei sekään ois hirveen iso juttu. Tää on paikka, jossa me eletään vaan kerran. Vois pitää huolta tästä paikasta. (H3)

[Ilman toivoa] ei oo motivaatiota muutokseen. (H2)

## **5.2 Nuorten kokemukset omista vaikutusmahdollisuuksistaan ilmastomuutoksen hidastamisessa**

Vaikka haastatellut nuoret kokivat, että heillä on jo käytössään joitain vaikutusväyliä sekä he tekevät arjessaan tekoja ilmastomuutoksen hidastamiseksi, kaikki haastatellut kuitenkin totesivat, että nuorilla pitäisi olla enemmän vaikutuskanavia, sillä kyseessä on kuitenkin nuorten tulevaisuus.

Nuorilla pitäis mun mielestä olla enemmän kanavia, että me voitais vaikuttaa johonkin asioihin. (H4)

Osa nuorista pohti, onko 18 vuotta ikärajana relevantti yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja äänestämiseen, sillä monet päätettävät asiat koskevat erityisesti nuorten tulevaisuutta. Kaikilla haastatteluilla esimerkkeinä tiedonhausta ja vaikuttamisesta tärkeiksi nousivat sosiaalisen median sovellukset. Useammasta haastattelusta kävi ilmi, että haastatellut nuoret eivät niinkään seuranneet tiettyjä sosiaalisen median ilmastovaikuttajia vaan etsivät tietoa esim. aiheutunnisteiden eli hashtagien avulla. Nuoret hakivat sekä TikTok- että Instagram-sovelluksista tietoa esimerkiksi kestotuotteista ja keinoista vähentää roskaamista. Eräs haastateltu sanoi, että ei seuraa ”tiettyä henkilöä”, mutta kertoi, että aiheutunnisteiden avulla hän etsii tietoa esimerkiksi ”jos puhutaan vaikka kestotuotteista ja miten voisi roskaamista vähentää ja semmosta”. Globaali ja nopea saavutettavuus tiedonvälityksessä koettiin sosiaalisen median

valtiksi ja sosiaalisen median sovellukset tärkeiksi tietokanaviksi. Eräs haasteltu kuitenkin toivoi, että sosiaaliseen mediaan pitäisi saada vielä enemmän tietopainotteisia julkaisuja.

Sinnekin [sosiaalinen media] pitäis saada vaan kaikkee enemmän tietojuttuja. Puhuttais asioiden oikeilla nimillä ja kerrottaisi asioiden vakavuudesta. Syy-seuraus -suhteita kun vähän avattaisiin niin se sais vähän ihmisiä ajattelemaan asioita. (H3)

Vaikutusmahdollisuuksiksi ilmastokeskustelussa sosiaalisen median tärkeys korostui. Nuoret kokivat, että sosiaalinen media levittää heidän ajatuksia, tärkeitä olivat muun muassa julkaisut Instagram-sovelluksessa. Eräs haasteltu totesi, että sosiaalisella medialla ja myös kasvokkain tapahtuvilla keskusteluilla on tärkeä rooli.

Se on just toi sosiaalinen media. Levittää omia ajatuksia. (H3)

Sais tehtyy vaikka sinne Instagramiin jotain postauksia. Kaikilahan meillä on oikeus kirjoittaa omista ajatuksista. Sit mulla ainakin ihan se, kun vaan keskustelis kavereiden kanssa. On niinku sellaisia tosi fiksujakin ystäviä. Tulee hyviä keskusteluja asioista. (H3)

Kaksi nuorista koki vaikutusmahdollisuutensa Mikkelissä melko hyvinä. Osa nuorista kertoi osallistuneensa ilmastoaiheiseen kilpailuun. Näin ollen he kokivat, että vaikuttamista ja kuulluksi tulemistä tapahtui sekä koulussa että osallistumalla itse aktiivisesti ideointiin. Myös useampi haastateltu mainitsi, että koulussa puhuttiin aktiivisesti ilmastonmuutoksesta, ja he kokivat, että myös koulun aikuiset välittävät ilmastoasioista, mikä tuntui heidän mielestään hyvältä.

Täällä on sinänsä aika niinku hyvät [vaikutusmahdollisuudet] niinku kun just se ilmastokilpailukin oli ja kaikki. Kyllä aika paljonkin jossain meidän koululla puhutaan siitä. (H2)

Se tuntuu ihan kivalta, kun näkee niinku et koulussakin nää välittää siitä ilmastosta. Ja myös niin kun biologian tunnillakin ollaan puhuttu tästä ilmastoasiasta. (H1)

Osa nuorista oli aktiivisia myös koulun oppilaskuntatoiminnassa ja he kokivat, että sitä kautta saivat tuotua ääntään kuuluviin ilmastoasioissa. Oppilaskunta koettiin siis toimivana ja hyvänä vaikutusväylänä.

Sitten meillä kun on vaikka oppilaskunta, sitä kautta pystyy vaikuttamaan asioihin. (H3)

Onhan se niin kun oppilaskunnanhallitus niin X [nimi] on siinä meidän koulussa. Niin siellähän me saadaan kaikkee ideoita antaa. Mie oon ollut X:n[nimi] mukana niissä jossain kokouksissa tai niissä. Niin siellä on aika hyviä keskusteluja ollu. (H2)

Eräänä haasteena nuorten vaikuttamiselle nousi myös se, että nuoret kokivat, että nuorten mielipiteitä ei aina kuunnella riittävästi ja heitä ei pidetä tasaveroisina keskustelukumppaneina. He kokivat, että joskus oletetaan, että vanhemmat ihmiset tietävät enemmän vain sen vuoksi, että ovat vanhempia. Ilmastokeskustelussa he myös usein kokivat, että heitä vanhemmat ihmiset dominoivat keskustelua ja, että nuoret eivät tule riittävän kuulluksi. Tämä puolestaan tuntui haastatelluista paikoin turhauttavalta.

Olisi hienoa, että ei piirtyisi sellainen kuva, että nuorilla ei voi olla muuta kuin tyhjämpäiväisiä hömpötysajatuksia. (H3)

Etteis olisi aina se tietty oletus mikä on oikein. (H4)

Jaksettais kuunnella nuorten mielipiteitä. (H4)

Kun vois jossain vaiheessa sulkea jonkun suun, että hei, kuuntelepa nyt hetki muakin! (H3)

Kysyttäessä, millaisia arkielämän ilmastotekoja nuoret tekevät, seuraavia asioita nousi esiin: nuoret pyrkivät vähentämään ruokahävikkiä, he kierrättivät ja eivät roskanneet, he poimivat joskus muiden heittämiä roskia maasta ja laittoivat niitä lähimpään roskakoriin, he pyrkivät ostamaan eettisiä vaatteita, he julkaisivat videoita sosiaaliseen mediaan, osallistuivat ilmastokilpailuun, välttivät pikamuotia, katsoivat ilmastonmuutokseen ja siihen liittyviä sosiaalisen median julkaisuja ja oppivat niistä uusia asioita sekä saivat uusia ilmastovinkkejä, nuoret pyrkivät suosimaan pyöräilyä ja kävelyä koulumatkoilla, sammuttivat valot omasta huoneesta, jossa eivät oleskelleet siellä ja irrottivat sähkölaitteiden johdot, jos eivät käyttäneet laitteita. Nuoret sanoivat myös, että he suosivat vaatteiden uusiokäyttöä ja korjausta sekä kirpputoreilla käyntiä. Kirpputoreilla koettiin tehtävän myös uniikkeja löytöjä ja siellä käyminen koettiin myös mielekkääksi tekemiseksi. Nuoret mainitsivat seuraavia arjen ilmastotekoesimerkkejä:

Voi kirppiksellä käydä. Se on superhauskaakin hommaa se kirppistely. Niistäkin löytyy sellaisia juttuja, mitä ei voi tällä hetkellä kaupasta saada. Kestävän kehityksen pitäisikin olla trendikästä. (H4)

Pyrittäis uusiokäyttää asioita ja korjata. Ettei ensimmäisenä heitä roskeen. (H3)

Mä tota vältän sitä, että mä jätän vaikka mun huoneeseen valot päälle, kun mä en oo siellä. Otan johtoja irti, ettei se vie sähköä. (H1)

Varmaan silleen ihan tavallisia juttuja, kierrätystä, roskien laittaminen roskikseen, eikä maahan. Yrittäs kestävämpiä ratkaisuja löytää. (H4)

Vois auttaa myös silleen, että kun oli semmonen joku ilmastokilpailu. Tai semmonen, että kun piti keksii idea, niin me osallistuttiin siihen. Niin kyllä sit silleenkin voi vaikuttaa, että antaa jotain ideoita. (H2)

Nyt mäkin ja X [nimi] ollaan niinku menty tänään ja sit perjantaina ollaan menty niinku kaheksan kilsaa kouluun. Ollaan menty niin pyörällä kouluun, ettei olla käytetty bussia. (H1)

Mie ainakin joskus, jos mie nään vaikka jossain pihalla ihan roskien vieressä maskin tai roskia, niin mie aina laitan ne sitten siihen roskikseen. (H2)

Roskaamisen ongelmallisuus nousi useamman haastatellun puheista ilmi.

Eräs haastateltu kertoi, että häntä ihmetyttää, miksi ihmiset eivät viitsi nostaa omia kasvomaskiroskiansa roskakoriin, jos ne tippuvat maahan. Toinen haastateltu myös reflektoi nuorten omaa roolia roskaamisessa. Hän pohti, että myös nuoret saattaisivat tarvita syvempää ymmärrystä ja neuvomista roskaamisen seurauksista, pelkkä aikuisten sanominen asiasta ei riitä.

Se on joskus silleen et mullakin silleen, kun meinaan heittää maskia roskeen, niin se niin kun menee ohi siitä roskiksesta. Jos jollekin käy niin, mä en ymmärrä, miksi ne ei nosta sitä takas sieltä ja laita sinne roskeen. Ei se oo niin vaikeeta. (H2)

Meille pitäs varmaan niinku, oikeesti meille nuorille näyttää niinku mitä me aiheutetaan, jos roskia heittää maahan. Nuo nuoret ei oikeen vissiin niinku... kun meille vaan sanotaan, et joo, ei saa heittää roskia, niin me ei jostain syystä niin ymmärretä, niin me ollaan vaan silleen, joo, pikku juttu. (H1)

Konkreettisina ilmastotekoehdotuksina eräs nuori mainitsi, että yleisiä roska-astioita pitäisi olla enemmän, että roskat päätyisivät ihmisillä paremmin roska-astioihin eikä luontoon. Myös ilmastokilpailut ja palkinnot voisivat motivoida arjen ilmastotekoihin.

Mä mietin niinku sitä, et se olisi just ainakin hyvä, että on jotain just tällaisia kilpailuja, josta siitä saa jonkun palkinnon niin sit ainakin nuoret osallistuisi siihen. (H2)

Haastatteluista kävi myös ilmi, että nuoret kokivat välillä vaikeaksi ilmastotekojen tekemisen, sillä esimerkiksi vaateen todellista alkuperää voi olla vaikeaa tietää. Vaikeus ilmeni esimerkiksi siten, että vaikka luulisi ostavansa suomalaisen tuotteen, voi tuotteen alkuperämaaksi osoittautua aivan joku muu. Heidän mielestään tuotteen alkuperää voi olla välillä vaikea selvittää luotettavasti. Eettisten ja kestävien vaateostosten tekeminen tuntui siis vaikealta. Vaatteiden ostamisessa pulmallista oli muun muassa se, että vaateen näennäisesti kotimainen merkki ei välttämättä vielä kertonut vaateen todellista tuotantopaikkaa tai sitä, millainen vaateen tuotantoketju oli ollut. Ympäristöystävällisiksi ja eettisiksi itseään mainostavat tuotteet olivat myös usein erittäin kalliita. Sen vuoksi sivusto, josta voisi tarkistaa tuotteiden alkuperän ja tuotantoketjun läpinäkyvyyden, olisi myös erään haastatellun mielestä hyvä asia.

Tilasin Nansolta housut ja sain tietää, että ei se oo yhtään sen parempi vaatemerkki kuin mikään H&M:kään jos ne tulee jostain Bangladeshistä. Se niinku se raja on niin huonosti tavallaan piirretty. Se on vähän niinku piirretty veteen se raja, että se on ihan mahoton löytää semmosii niinku [kestäviä ja eettisiä vaatteita]. Ne on niinku ihan todella, todella hintavia asioita. (H3)

Pitäisi olla joku sivusto, josta voisi lukee ihan faktoja asioista. (H3)

Ehdotuksina nuorten äänten vahvistamisessa ilmastokeskustelussa kaksi haastateltavaa ehdottivat, että koulussa voisi järjestettävää joka luokalla kampanjoita, jossa jaettaisiin tietoa ilmastomuutoksesta. Eräs haastateltu ideoi, että voisi myös perustaa nuorille oman chat-palvelun, jossa nuoret voisivat keskustella ilmastomuutoksesta. Palvelussa voisi tutustua myös uusiin ihmisiin ja saada sitä kautta uusia ystäviä.

Joku chat-palvelu tai vastaava! (H4)

Sais sitä [chat-palvelun] kautta keskustelukavereita ja sitä kautta uusia kavereita ja tuttuja. (H3)

Koulumaailmaan liittyen kaksi haastateltua toivoi myös, että kasviruoka olisi helpommin saatavilla koulussa. Nuoret toivoivat, että myös kouluruokailun kasviruokavaihtoehto olisi näkyvillä pelkän liharuokavaihtoehdon sijasta koulun ruokalan edessä olevalla ruokalistalla. Heidän mukaansa tällä hetkellä kasvisvaihtoehto oli löydettävissä ja luettavissa vain internetissä. He myös toivoivat, että kasviruokavaihtoehdot olisivat paremman makuisia koulussa. Nuorten mielestä olisi myös hyvä, että koulussa kaikki saisivat ottaa halutesaan kasvisruokaa, myös ilman erillistä ilmoitusta tai todistusta kasviruokavaliosta henkilökunnalle.

Siellä [ruokalassa] on ainakin tarjolla vaan liharuokia. Ja siellä näkyvillä. Tietenkin pyytämällä sais kasvisruokia. (H4)

Mut siitäkkin [kasvisruokavaliosta] pitää ilmottaa erikseen. Pitää olla mun mielestä jonkinlainen syy, että on niinku vannoutunu veegaani, että syöt sitten varmasti pelkkää kasvisruokaa, ettet joka päivä vaihteile. Siis et voi syyä silleen, että joka toinen päivä söisit jotain parasta kalapuikkoruokaa ja sit joka toinen päivä jotain kasvisruokaa vaan musta tuntuu, että se on ehkä enempi silleen, että ne on siellä niitten keittiötätien siellä hellässä huomassa ne kasvisruoat ja sit niitä pitää pyydellä jollain todistuksella sieltä. (H3)

Näin se näyttäytyy meille. (H4)

Ne [kasvisruoat] näyttää ihan järkyttäviltä ja sit kun kysyy niiltä [kasvissyöjäkavereilta], et mille niinku maistuu, niin maistuu ihan kauheelle! Niin sit tulee jotenkin semmonen olo, et miksei voi siihen niinku panostaa sen verran, että ihmiset söis sit enemmän. Niinku eihän se ois ihan nyt hirveen suuri juttu laittaa jotain mausteita sinne tai jotain muuta silleen, et mist sais vähän enemmän niinku. (H3)

Ja sit just ku ei ruokalistoilla lue mistään kasvisruoista, ne pitää mennä sieltä netistä katsomaan erikseen. (H4)

Kaksi haastateltua myös sanoi, että pienet arjen ekoteot ratkaisevat. Vaikka kaikki haastattelut kokivat, että ilmastonmuutos on todellinen uhka ja alaikäisenä heidän vaikuttamismahdollisuutensa ovat rajalliset, arjen ilmastotekoja haluttiin tehdä.

Loppupeleissä pienetkin asiat vaikuttaa suuressa näkökulmassa. (H3)

Mun mielestä se olisi silleen kiva, ettei ois mitään roskia maassa ja et ei ois mitään eläimiä niinku, mitkä ois ihan sukupuuttoon menossa. Mun mielestä se ois sinänsä kiva, että roskiksia ois enemmän. (H2)

Tuloksista voisi todeta, että nuoret suhtautuivat kuitenkin varovaisen positiivisesti muutoksen mahdollisuuteen ilmastonmuutoksen hillitsemisessä. Vaikka kaikki haastatellut kokivat ilmastonmuutoksen olevan todellinen ja vakavasti otettava uhka, he silti toivoivat tulevaisuudelta parempaa.

## **6 JOHTOPÄÄTÖKSET**

### **6.1 Saadut tulokset**

Tämän tutkimuksen tarkoitus oli saada tietoa siitä, millaisia näkemyksiä nuorilla on ilmastonmuutoksesta sekä selvittää, millaiseksi he kokevat vaikutusmahdollisuutensa ilmastonmuutoksen hillitsemisestä. Tutkimuksen keskeiset tulokset olivat, että kaikki haastatellut nuoret olivat huolissaan ilmastonmuutoksesta sekä kokivat, että heillä oli jonkin verran vaikutusmahdollisuuksia, mutta he toivoivat kuitenkin, että vaikutusmahdollisuuksia olisi enemmän, Nuoret myös toivoivat, että nuoria kuultaisiin paremmin ilmastokeskustelussa.

Verratessa saamiani tutkimustuloksia esimerkiksi Piispan ym. (2020), Mikkelin nuorisopalvelujen kyselyn (2021) ja Sangervon (2020) saamiin tuloksiin, tulokset teemahaastatteluista ovat samansuuntaiset. Analysoitaessa nuorten vastauksia oli merkittävää, että nuoret kaikkien haastateltujen nuorten näkemykset ilmastonmuutoksesta olivat huolestuneita ja melkein kaikki olivat kokeneet joskus ilmastoahdistusta. Haastatellut nuoret kokivat, että heillä oli jonkin verran mahdollisuuksia vaikuttaa ja saada tietoa, mutta he kokivat, että tulivat usein sivuutetuiksi ilmastomuutoskeskustelussa. Tärkeiksi kanaviksi ilmasto-vaikuttamiselle nousivat sosiaalisen median alustat.

## 6.2 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti

Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK (2019) linjaa, kuinka tieteellisen tutkimuksen tulisi olla toteutettu hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti, jotta tutkimus olisi luotettava sekä eettisesti hyväksytty ja uskottava. Keskeinen osa laadullista tutkimusta on luotettavuustarkastelu, jonka mittarina käytetään reliabiliteettia ja validiteettia (Kananen 2017, 81).

Kanasen (2017, 81, 173-175) mukaan on syytä huomata, että yhteiskuntatieteellisiä ilmiöitä ei voida viedä laboratorio-olosuhteisiin. Tiedostan, että laadulliseen tutkimukseen voi liittyä sen myötä luotettavuuteen liittyvää ongelmallisuutta. Puhuttaessa tutkimuksen reliabiliteetista, tarkoitetaan sillä tulosten pysyvyyttä. Tutkimuksen validiteetti puolestaan tarkoittaa sitä, että tutkittavat asiat ovat oikeita. Tulosten pysyvyyttä voidaan arvioida siten, että jos tutkimus uusittaisiin, olisivat tulokset samanlaiset. Tutkimuksen järjestelmällinen suunnittelu ja tutkimusasetelman kriittinen tarkastelu edesauttaa sitä, että tutkimuksessa tutkitaan oikeita asioita, joka puolestaan mahdollistaa tutkimuksen validiteetin. On tärkeää, että aineiston analyysi eli syy-seuraussuhteet on oikein tehty. (Kananen, 2017, 81, 173-175.)

Luotettavan laadullisen tutkimuksen piirteinä ja luotettavuuskriteereinä pidetään esimerkiksi seuraavia nimittäjiä: informantin vahvistus (tutkitun kannalta), vahvistettavuus, arvioitavuus/dokumentaatio (intersubjektiivisuus), tulkinnan ristiriidattomuus, saturaatio, aikaisemmat tutkimukset (Kananen 2017 176; Creswell 2007, 202-220; Eriksson ym. 2008, 294).

Kanasen (2017, 177) mukaan kaikkein yksinkertaisin ”tulkinnan todentamistapa on luetuttaa aineisto ja tulkinta henkilöllä, jota on haastateltu”. Kun henkilö, jota on teemahaastateltu, on lukenut tekstin ja vahvistanut tutkijan tulkinnan ja tutkimustuloksen, voidaan todeta, että tutkimus on tutkittavan näkökulmasta luotettava (mts. 177).

Vahvistaakseen laadullisen tutkimuksen luotettavuutta, on huomioitava, että lähteet ovat riittävän monipuoliset. Verrattaessa lähteitä ja saatuja tutkimustuloksi, voidaan tutkimustulosten tulkinnassa hyödyntää tietoa siitä, tukevatko eri tietolähteet tutkimuksen tuloksia (Kananen 2017, 177). Muut tutkimukset tai



tutkimuksen aikana kerätyt erimuotoiset tai erilähteiset aineistot (mts. 177) voivat olla näitä lähteitä, joita vasten saatuja tutkimustuloksia peilataan ja arvioidaan. Laadullisessa tutkimusmenetelmässä on myös huomioitava, että tutkija itse ja hänen rehellisyytensä ovat myös keskeinen kriteeri luotettavuudelle (Vilkkä 2021, 196). Kun evidenssiä eli todistusaineistoa on riittävästi, voidaan niillä vahvistaa esitettyjä väitteitä tai ilmiön tulkintoja (mts. 178). Täyttääkseni laadullisen tutkittavuuden kriteerit, olen pyrkinyt käyttämään tutkimustulosteni analysoinnin tukena mahdollisimman relevantteja lähteitä, jotka tarkastelevat ilmastonmuutosta niin ilmastotieteen, sosiologian ja psykologian näkökulmista.

Arvioitavuus on keskeinen kriteeri tutkimuksen luotettavuutta mitattaessa. Luotattavuustarkastelu perustuu aina riittävään dokumentaatioon (Kananen 2017, 178). Opinnäytetyötä tehtäessä, olen pitänyt päiväkirjaa opinnäyteprosessistani. Tutkimuksen sisäisen validiteetin eli tulkinnan ristiriidattomuuden takaamiseksi olen pyrkinyt tutkimuksen tuloksia tulkittaessa vaihtamaan tarkastelukulmaa kuitenkin tiedostaen sen, että olen opinnäytetyön ainoa tekijä ja näin ollen myös ainoa tulosten tulkitsija.

Käsiteltäessä laadullisen tutkimuksen luotettavuuden vahvistamiskeinoja, saturaatio eli kylläntyminen tarkoittaa sitä, että eri lähteistä saatavat tutkimustulokset alkavat toistua (Kananen 2017, 179). Myös se, että käytössä on riittävää evidenssiä, joka on saatu muista tutkimuksista tai tutkimuksen aikana kerätyistä erimuotoisista tai erilähteisistä aineistoista, on myös tietynlaista saturaatiota (mts. 179). Aikaisemmista tutkimuksista koostuva teoriaisuus luvussa 3 luo pohjan saamilleni tutkimustuloksille ja niissä on paljon samankaltaisuutta. Piispan ym. (2020) tutkimuksen tuloksissa on paljon yhtäläisyyksiä, samoin kuin Sangervon (2020) ja Mustanojan (2020) tuloksissa.

Opinnäytteeni teossa on huomioitu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2019) suosittamat eettiset käytännöt aineistojen käytössä sekä arkistoinnissa. Haastatelluille kerrottiin, miten opinnäyte toteutettiin sekä, mitkä olivat opinnäytteen tavoitteet. Haastatellut ja heidän huoltajansa antoivat suostumuksensa. Haastateltujen anonymiteetti säilyi tuloksissa, ja opinnäytteessä käytettiin vain heidän omia sitaattejaan. Sitaateista ei voi tunnistaa yksittäisiä nuoria. Korona-aika muutti alun perin kasvokkain tapahtuviksi kaavailut haastattelut etäyh-

teyksin tapahtuviksi, ja sen myötä video- ja äänipuheluilla toteutuneet haastattelut loivat myös uusia tutkimuseettisiä kysymyksiä, joita oli syytä pohtia. Tietoturva huomioitiin etänä tapahtuneissa haastatteluissa. Aineisto hävitetään asianmukaisesti opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen.

### 6.3 Pohdinta ja jatkotutkimusehdotukset

Tutkimustuloksistani kävi ilmi, että nuoret hyödyntävät internetin luomia mahdollisuuksia. Verkossa tapahtuvan sosiaalisen kommunikaation määrä on kasvussa (Anderson, 2017). Tiedon etsiminen verkosta voi olla saavutettava tapa saada lisätietoa. Tiedonkulku on nopeaa ja globaalia. Sosiaalinen media voi myös näytellä isoa roolia tuodessaan tiedettä lähemmäs kansalaisia. Internetin alustat voivat myös tuoda lisää läpinäkyvyyttä tieteellisille prosesseille ja avoimen pääsyn julkaisuihin ja tutkimustietoon (Anderson, 2017; Lin, 2012). Toki on myös huomioitavaa, että niin sanottujen vale uutisten, dis- ja misinformaation nopea ja globaali leviäminen on ollut myös suurilta osin internetin mahdollistamaa.

Haastatteluissa useampaan kertaan esiin tulleella TikTok-sovelluksella on jo 800 miljoonaa käyttäjää (Craggs Mersinoglu 2020). Milleniaalit eli 1980-luvun puolivälissä ja 1990-luvun puolivälin välillä syntyneet ja sukupolvi Z, 1990-luvun puolenvälin ja 2000-vuosikymmenen alussa syntynyt sukupolvi, osallistuvat enenevässä määrin ympäristöasioihin luomalla ja jakamalla *meemejä* sosiaalisessa mediassa (mts.). Meemi-sana on uudissana englannin kielisestä sanasta *meme*. Ensimmäistä kertaa käsitteen toi esiin Richard Dawkins 1970-luvulla teoksessa *Geenin itsekkyyks, The Selfish Gene* (1993). Internetmeemillä viitataan internetissä nopeasti ja taajaan leviäviin humoristisiin, parodisiin tai kommentoiviin kuviin, teksteihin, videoihin, jotka voivat toimia myös ikään kuin kulttuurisia avaimia (Shifman 2014, 341-342). Aihetunnisteilla ”moss” (sammalikko, sammal), ”biodiversity” (biodiversiteetti, luonnon monimuotoisuus, elonkirjo) ja ”native biodiversity” (alkuperäinen monimuotoisuus) löytyy 84,3 miljoonaa, 12,6 miljoonaa ja melkein 800 000 katselukertaa TikTok-sovelluksessa (Craggs Mersinoglu 2020). TikTok-sovelluksen käyttäjissä on monia nuoria ilmastoaktivisteja, joilla on paljon seuraajia. Videot ja niiden viestit leviävät nopeasti ja globaalisti. Myös kasvattajat ovat nähneet luonnon moni-

muotoisuuteen liittyvien meemien mahdollisuuden saadakseen viestinsä kuuluviin luokkahuoneissa ja luentosaleissa (Craggs Mersinoglu 2020). Sosiaalinen media ja internetin mahdollisuudet ilmastoviestinnässä ja kouluissa ovat merkittävät.

Pohdin sosiaalisen median mahdollisuuksia myös ilmastotoivon ja osallisuuden lisäämisen näkökulmasta. Sosiaalinen media mahdollistaa aktivismin kuten adressien, kampanjoiden ja tempauksien levittämisen. Uuteen nettiajan aktivismiin kuuluu myös erilaisten aktivististen tavoitteiden, musiikin ja visuaalisten sisältöjen yhdistämisen (Happonen & Miettinen 2020). Vaikka käsitteenä ilmastotoivo, olikin tuntematon suurimmalle osalle haastateltuja, heidän kaikkien puheenvuoroista kuitenkin kävi ilmi, että ilman toivoa paremmasta maailmasta ja ilmastomuutoksen hillitsemisestä, on vaikea myöskin löytää motivaatiota ja pontta ilmastotekojen tekemiselle. Sillä alaikäistenkin on mahdollisuus tuoda ajatuksiaan sosiaalisen median kautta ilmi maailmanlaajuisesti, voi se myös osaltaan lisätä nuorten osallisuuden tunnetta ilmastovaikutamisessa. Tulevaisuususko ja oman kortensa kekon ilmaston hyväksi olivat keskeisiä teemoja haastattelutuloksia. Sosiaalisesta mediasta katsottiin videoita, joissa kerrottiin roskaamisesta. Nämä julkaisut aiheuttivat huolta ja ahdistusta. Toisaalta sosiaalisen median kautta saatiin myös vinkkejä arkisten ilmastotekojen tekemiseen, mikä puolestaan lisäsi myös oman osallisuuden kokemusta. Myös Mikkelin nuorisopalveluiden kyselyiden perusteella kävi ilmi, että sosiaalinen media oli tärkeä tietolähde (Nuorisotyö ilmastotoivon rakentajana s.a.)

Sangervon (2020, 25) mukaan sekä koetulla ilmastoahdistuksella että ilmastotoivolla oli yhteys ilmastotekojen tekemiseen. Yhteys oli erityisen myönteinen ja ilmastotekoihin kannustava silloin kun molempia edellä mainittuja tunteita koettiin (mts. 25). Tutkimukseni tulokset ovat samansuuntaiset, sillä haastateltuja nuoret kokivat ilmastoahdistusta, mikä puolestaan herätteli tekemään omalta osaltaan parhaansa ilmaston vuoksi. Haastatteluistani kävi kuitenkin ilmi, että jonkinlaista toiveikkuutta ilmastomuutoksenhallinnassa täytyi olla, muuten ilmastotekojen tekeminen ei tuntuisi niin mielekkäältä tai tehokkaalta. Sangervon (2020, 26) mukaan ilmastotoivon yhteys ilmastotekojen tekemiseen vaikuttaisi olevan voimakkaampi kuin ilmastoahdistuksen ja ilmastotekojen välinen yhteys. Ilmastotekojen monipuolisuus oli kuitenkin suurimmallaan

silloin kun koettiin sekä ilmastoahdistusta että ilmastotoivoa (mts. 26). Sangervo (2020, 27) ei kuitenkaan väitä, että ahdistus kannattaisi sivuuttaa kokonaan ja sen sijasta keskittyä vain toivon luomiseen, sillä vaikka ilmastotoivon yhteys ilmastotekoihin on vahvempi, voi olla kuitenkin mahdollista, että ilmastotoivoa ei välttämättä voisi olla, jos ilmastoahdistusta ei olisi. Sangervo (2020, 27) myös pohtii, voisiko olla mahdollista, että ilmastoahdistus ja ilmastotoivo olisivat ikään kuin käsittelyprosessi: ensin tulee ilmastoahdistus, joka sittemmin kanavoidaan ilmastotoivoksi.

Tulkittaessa tutkimustuloksiani, näen samankaltaisuutta Sangervon (2020, 27) tutkimustuloksien kanssa. Haastattemieni nuorien puheenvuoroista tuli esiin prosessimaisia kuvauksia. Ensin nuoret olivat kokeneet ilmastonmuutoksesta ilmastoahdistusta, joka nousi pintaan erityisesti silloin kun elinympäristöstä tai mediasta siitä muistutettiin, jonka jälkeen he käsittelivät tunteen, joka sitten jalostui toivoksi, ja kokemukseksi siitä, että omilla teoilla voisi vaikuttaa, ja joka sitten kulminoitui arjen ilmastoteoiksi, joita he toteuttivat elämässään.

Toisaalta on tärkeää ottaa huomioon, että ilmastoahdistuksen yksiselitteinen ratkaisu ei ole aina toiminta. Pihkala (2019, 12) mukaan toimintamahdollisuudet auttavat psyykkisessä jaksamisessa, mutta jos toimintaa korostetaan liikaa, voi siinä nähdä myös elementtejä, jotka johtuvat tunteiden kohtaamattomuudesta tai jopa vähättelystä. Pihkala (2019, 12) painottaakin, että toiminnan lisäksi olisi syytä olla myös riittävästi resursseja, että erilaisia tunteita voisi kohdata. Tämän takia elämää ilmastoahdistuksen kanssa voidaan kuvata mielenterveystaitojen viitekehyksen kautta (Pihkala 2019, 12, Erkko & Hannukala 2015). Että ilmastoahdistusta pystyisi kohtaamaan, täytyy myös edistää sellaista kulttuurillista muutosta, jossa tunnemyönteisyys lisääntyisi (Pihkala 2019, 12). Tutkimustuloksistani nousi esiin se, että nuoret arvostivat sitä, jos heille avautui mahdollisuus keskustella ilmastonmuutoksesta, niin muiden nuorten kuin aikuistenkin kanssa. Vaikka haastatellut nuoret eivät käyttäneet käymistään keskusteluista termejä kuten tunteiden käsittely tai prosessointi, voisi olettaa, että keskustelemalla nuoret pystyivät myös kohtaamaan ilmastonmuutoksesta herääviä negatiivisia tunteita ja sanallistamisen kautta he pystyivät myös käsittelemään niitä. Pihkalan (2019, 20) kertoo kuinka erilaiset ympäristökasvattajat ja taiteilijat ovat työpajatoiminnan, näyttelyiden, performans-

sien ja muiden tapahtumien kautta tarjonneet osallistujille väyliä käsitellä ilmastotunteita. Pohdin, että tulevaisuudessa koulujen opetussuunnitelmissa sekä nuorille suunnatussa toiminnassa tulisi aktiivisemmin etsiä erilaisia tapoja kohdata nuorten ilmastotunteita ja sekä tarjota moninaisempia mahdollisuuksia ja laaja-alaisempia työkaluja niiden käsittelyyn.

Eräs internetin ilmastotyön voimannäytteistä on ollut luvussa 1 esitelty *Fridays For Future* -liike, joka on levinnyt maailmanlaajuisesti. Siinä missä *Fridays For Future* -liikkeen johtohahmoksi henkilöitynyt Thunberg kieltäytyy lentomatkalusta sen ilmastopäästöjen vuoksi ja pyrkii taittamaan matkansa mahdollisimman ympäristöystävällisesti (Siddique 2021), ei lentomatkailun päästöt ja lentomatkailun ongelmallisuus tulleet ilmi yhdenkään haastatellun nuoren puheenvuorosta. Haastattelujen tekohetkellä globaalia koronaviruspandemiaa oli kestänyt yli vuoden ajan. Matkailu on pandemian vuoksi vähentynyt dramaattisesti. Pandemiatilanne ja siitä johtuvat tiukat matkustusrajoitukset ovat vaikeuttaneet ulkomaille matkustamista niin loman, työn kuin muun asioinninkin merkeissä. Lentojen määrä on pudonnut helmikuun 2020 loppupuolen ja helmikuun 2021 loppupuolen välisenä aikana rajusti (Saito ym. 2021). On siis mielenkiintoista pohtia, voiko tässä vaiheessa yli vuoden kestänyt koronaviruspandemia vaikuttaa haastateltujen vastauksiin ja siihen, että lentomatkailun päästöt, lentämisen välttäminen tai maata pitkin matkailun suosiminen eivät nousseet haastateltujen puheenvuoroista esiin lainkaan, koska matkustaminen saattaisi tuntua jo tovin kestäneen pandemian vuoksi kovin kaukaiselta.

Kuten edellä kuvailin, tutkimukseni teemahaastattelujen tuloksia tulkittaessa on syytä pitää mielessä, että koronapandemia on voinut vaikuttaa tutkimustuloksiin, ja jos kysely olisi teetetty ennen pandemiaa tai pandemian jälkeisessä ajassa, tuloksissa olisi voinut olla eroavaisuuksia. Tutkittava kohderyhmä oli myös kooltaan verrattain pieni, joten on mielenkiintoista pohtia, olisiko vastaukset olleet samansuuntaiset, jos haastateltavia olisi ollut enemmän.

Ojala ja Lakew (2017, 4) toteavat, että nuorilla on vähemmän vaikutusmahdollisuuksia ilmastonmuutokseen kuin aikuisilla, koska suuri osa teineistä ei voi vielä äänestää ja he asuvat kotona, jossa ovat riippuvaisia heidän vanhempiensa elämäntyyliä. Myös haastatellut nostivat esiin sen, että he eivät voineet vielä äänestää, mutta pyrkivät tekemään sellaisia valintoja, mitkä

mahdollistavat pienet ilmastoteot. Ojalan ja Lakew'n (2017, 4.) mukaan tunne omista vaikutusmahdollisuuksista ja hyvinvoinnin kokemus eivät ole aina sama asia, sillä nuoret ovat tietoisia siitä, että ilmastonmuutoksen kaltaisia ongelmia ei voi ratkoa ainoistaan yksilötasolla.

Nuorista kumpusi toive, että aikuiset jaksaisivat kuulla nuorten mielipiteitä, ja ettei nuorten mielipiteitä sivuutettaisi vain heidän ikänsä takia. Tämä tulos oli samansuuntainen Piispan ym. (2020) tulosten kanssa. Nuorten näkökulma saatetaan ohittaa, sillä vedotaan, ettei heillä ole riittävästi asiantuntijuutta tai asioita mitataan ensisijaisesti taloudellisin mittarein (mts. 19). Piispan ym. (2020, 19) mukaan nuoret kokivat parhaiten saavansa äänensä kuuluviin silloin kuin he toimivat muun muassa keskusteluiden vetäjinä, haastateltavina, panelisteina, mielenosoittajina ja puheenvuorojen esittäjinä. Toisin sanoen, kun nuorilla on vahva oma toimijuus keskustelussa, tulee myös heidän ääni kuuluviin (mts. 19). Oma toimijuus on osallisuutta. Piispa ym. (2020, 20) kuvailevat, kuinka nuorten mielestä heillä tulisi olla lujempi asema tulevaisuuskeskustelussa, ja jos sitä ei heille anneta, se otetaan. Voisi sanoa, että nuoret eivät suostu passiiviseen rooliin, vaan he haluavat ottaa osaa ilmastokeskusteluun ja raivaavat tiensä sinne, jos heitä ei keskustelun piiriin muuten päästetä. Toivon, että tämä opinnäytetyö omalta osaltaan tuo nuorten ääntä esille ilmastokeskustelussa. Tulevana yhteisöpedagogina koen, että nuorten kanssa työskentelevät, kuten yhteisöpedagogit, voivat tehdä tilaa nuorten äänille ja toimia myös nuorten äänen vahvistajana, ei pelkästään nuorten puolesta puhujana, sillä silloin nuorille annettu rooli on passiivinen, ei aktiivinen. Jos nuorten annettaisiin sanoittaa itse itseänsä ilmastokeskustelussa, voisi se puolestaan lisätä nuorten osallisuuden kokemusta ja siten vahvistaa heidän kasvuansa aktiivisiksi ilmastokansalaisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi.

Haastatellut nuoret olivat myös huolissaan kuluttajina. Vaatteiden alkuperää ja tuotantoketjuja voi olla vaikeaa tietää. Esimerkiksi verkkovaatejätti-yritysten vastuullisuusviestinnässä yritys voi määritellä vaatteidensa olevan ”kestävän kehityksen mukaisia” tai ”vastuullisia”, ja antaa ymmärtää, että vaatteilla on erilaisia ympäristösertifikaatteja (Väärämäki 2021). Erilaisten sertifikaattien ja niiden kriteerien kirjo on laaja, ja todellisuudessa ei ole aina helppoa selvittää, mitä niiden kriteerit pitävät sisällänsä (mts.). Nuoret toivoivat, että ilmastoystävällisempien valintojen, kuten oikeasti vastuullisten ja kestävän kehityksen

mukaisten vaatteiden ostaminen olisi helpompaa. Ostopäätöksen tueksi he toivoivat läpinäkyvämpää, todenmukaisempaa ja helpommin saatavaa tietoa tuotteiden alkuperästä.

Johtopäätöksenä voisi todeta, että haastatellut nuoret toivoivat, että tietoa ilmastoystävällisempien valintojen tekemisen tueksi tulisi olla helposti saatavissa, samoin kuin keskustelumahdollisuuksia sekä kasvokkain että internetissä. Nuoret myös toivoivat, että he tulisivat kuulluksi tasaveroisina keskustelijoina, sillä ilmastonmuutos tulee muovaamaan erityisesti heidän tulevaisuutensa. Tutkimuksen tuloksissa kävi ilmi, että nuorten huoli ilmastonmuutoksesta ja sen vaikutuksista on todellinen, ja nuorten kanssa työskentelevien yhteisöpedagogien ja muiden aikuisten tulisi ottaa tämä huoli tosissaan ja vahvistaa omalla toiminnallansa nuorten osallisuutta ilmastonmuutoksen hidastamisessa.

Saamieni tutkimustulosten valossa ehdottaisin jatkotutkimusta koronaviruspandemian vaikutuksista nuorten näkemyksiin ilmastonmuutoksesta, sillä aika, jolloin tätä tutkimusta toteutettiin, piirtyy poikkeuksellisen ajanjaksona lähihistoriaan. Koronaviruspandemian vaikutukset ovat olleet globaalit ja rajut. Kaikista kerrannaisvaikutuksista emme vielä edes tiedä. On toivottava, että globaali pandemia kukistuisi ja koittaisi uusi, koronan jälkeinen aika, ja että yhteiskunnat pääsisivät toipumaan.

Pohdin, voisiko koronapandemiasta seurata jotain, mikä voisi lisätä ymmärrystä ilmastonmuutoksesta ja sitä hillitsevistä toimista. Koronarokotteiden kehitystyö oli suhteellisen nopeaa. Ensimmäiset koronarokotteet saivat ennennäkemättömän nopeasti myyntiluvan, vaikkakin nopeaa kehitystyötä selittää osin se, että vuoden 2003 SARS-epidemian pohjalta tiedettiin SARS-CoV-1-viruksen taudinaiheuttamiskykyä jo melko laajasti, joten rokotekehitystyö ei alkanut täysin alkutekijöistä (Seppänen 2020). Ensimmäinen Euroopan lääkeviraston (EMA) arvioinnin läpäissyt koronarokotevalmiste sai myyntiluvan Euroopan unionin alueella 21.12.2020, toinen 6.1.2021, kolmas 29.1.2021 ja neljäs 11.3.2021 (Covid-19-rokotukset EU:ssa – kysymyksiä ja vastauksia 2021). Muualla maailmassa on käytössä myös muita koronarokotevalmisteita.

Voisi siis sanoa, että koronarokotteiden tieteelliseen kehitystyöhön laitettiin paljon varoja, monialaista, kansainvälistä tietotaitoa ja tahtoa. Koronan jälkeisessä ajassa olisi mielenkiintoista tehdä myös vertailevaa tutkimusta, miten pandemia on vaikuttanut nuorten ajatuksiin ilmastonmuutoksesta, ja voisiko pandemia-ajassa ja toimenpiteissä olla jotain sellaista, mikä auttaisi ratkaisemaan myös ilmastonmuutoksen liittyviä ongelmia. Koronarokotteiden suhteellisen nopea ja vaikuttava kehitystyö antaisi viitettä siihen, että riittävällä panostuksella ja halulla, ihmiskunnan voisi olla mahdollisuus löytää myös käypiä, toimivia ja riittävän laajoja sekä vaikuttavia ratkaisuja ilmastokriisiin, sillä kuten esitettiin tämän opinnäytteen johdannossa ja luvussa 2.1. ilmastonmuutoksesta on jo paljon tutkimustietoa saatavilla ja tulokset ovat yhdenmukaiset. Ilmiötä on siis mitattu ja tutkittu jo verrattain paljon ja pitkällä aikavälillä.

Nuorisotilojen sulut, alueelliset ja kansalliset rajoitustoimet, lisääntynyt kertakäyttökasvosuoja- ja käsinejäte, etäkoulu ja kasvokkain tapahtuvien tapaamisten vähentyminen omalta osaltaan muokkaavat nuorten kokemuksia pandemia-ajasta. Tämä perustavanlaatuinen kokemus vaikuttanee myös nuorten ajatuksiin heidän tulevaisuuttansa koskevista kysymyksistä, kuten ilmastonmuutoksesta. Ehdotan, että jatkossa olisi syytä pureutua pandemia-ajan vaikutuksiin suhteessa nuorten näkemyksiin ilmastonmuutoksesta ja heidän kokemuksiin vaikutusmahdollisuuksistansa tulevaisuutensa rakentamisessa. Ilmastotoivon, ja toivon laajempänä käsitteenä, merkitys voi korostua nuorten ilmastokansalaisuuden ja tulevaisuuden uskon vahvistajana.

Tutkittava kohdejoukko oli alle 18-vuotiaita, joten kukaan heistä ei ollut vielä äänioikeutettu, eikä siten voinut äänestää vaaleissa. Tutkimustuloksistani kumpusi nuorten turhautuminen vaikutuskanavien vähyyteen ja siihen, että nuoret kokevat jäävänsä usein paitsioon ilmastonmuutoskeskustelussa suhteessa aikuisiin. Haastateltujen nuorten kokemus siitä, että heitä ei kuultu riittävästi, on mielestäni tärkeä viesti aikuisille, joten aihetta olisi syytä tutkia tarkemmin, jotta ymmärrys siitä syvenisi, ja mahdollisia osallisuuden esteitä voisi raivata nuorten ympäristökansalaisiksi kasvamisen tieltä. Olisi tärkeää herkistyä kuulemaan nuorten näkemyksiä paremmin, vahvistaa nuorten ääntä, ja osallistaa heitä paremmin ilmastokeskustelussa, sillä kuten haastatteluista



kävi ilmi, kyse on kuitenkin heidän tulevaisuuttaan koskevista päätöksistä. Tämän päivän nuoret ja heitä nuoremmat ikäluokat tulevat elämään tällä planeetalle luultavammin kauemmin kuin ne, jotka tällä hetkellä päätöksiä tekevät.

## LÄHTEET

Albrecht, E., Tokola, N., Leppäkoski, E., Sinkkonen, J., Mustalahti, I., Ratamäki, O. & Viljanen, J. 2020. Nuorten ilmastohuoli ja ympäristökansalaisuuden muotoutuminen. Teoksessa Pekkarinen, E. & Tuukkanen, T. (toim.) Maapallon tulevaisuus ja lapsen oikeudet. Lapsiasiainvaltuutetun toimiston julkaisuja 2020:4. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://lapsiasia.fi/documents/25250457/38754461/Maapallon+tulevaisuus+ja+lapsen+oikeudet-e.pdf/> [viitattu 22.5.2021].

Anderson, A. A. 2017. Effects on Social Media Use on Climate Change Opinion, Knowledge, and Behavior. Oxford Research Encyclopedia of Climate Science. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228620.013.369> [viitattu 9.5.2021].

Bellard, C., Bertelsmeier, C., Leadley, P., Thuiller, W. & Courchamp, F. 2012. Impacts of climate change on the future of biodiversity. *Ecology Letters* 15, 365–377. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1461-0248.2011.01736.x> [viitattu 30.5.2021].

Ceballos, G., Erlich, P.R. & Dirzo, R. 2017. Biological annihilation via the ongoing sixth mass extinction signaled by vertebrate population losses and declines. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of the America*. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.pnas.org/content/pnas/114/30/E6089.full.pdf> [viitattu 22.5.2021].

Cook, J., Oreskes, N., Doran, P. T., Anderegg, W. R. L., Verheggen, B., Maibach, E. W., Carlton, J. S., Lewandowsky, S., Skuce, A. G., Green, S. A., Nuccitelli, D., Jacobs, P., Richardson, M., Winkler, B., Painting, R. & Rice, K. 2016. Consensus on consensus: a synthesis of consensus estimates on human-caused global warming. *Environmental Research Letters* 11, 2–7. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/11/4/048002/pdf> [viitattu 11.5.2021].

Covid-19-rokotukset EU:ssa – kysymyksiä ja vastauksia. 2021. Euroopan unionin virallinen verkkosivusto. WWW-dokumentti. Saatavissa: [https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/safe-covid-19-vaccines-europeans/questions-and-answers-covid-19-vaccination-eu\\_fi#01](https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/safe-covid-19-vaccines-europeans/questions-and-answers-covid-19-vaccination-eu_fi#01) [viitattu 14.5.2021].

Craggs Mersinoglu, Y. 2020. Green teen memes: how TikTok could save the planet. *The Guardian*. Verkkolehti. Päivitetty 1.9.2020. Saatavissa: [www.theguardian.com/environment/2020/aug/28/green-teen-memes-how-tiktok-could-save-the-planet-aoe](http://www.theguardian.com/environment/2020/aug/28/green-teen-memes-how-tiktok-could-save-the-planet-aoe) [viitattu 28.5.2021].

Dawkins, R. 1993. Geenin itsekkyyks. Suom: K, Pietiläinen. Helsinki: Art house.

Fridays for Future. 2021. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://fridaysforfuture.org/what-we-do/who-we-are/> [viitattu 25.5.2021].

Happonen, K. & Miettinen, K. 2020. Ilmastotekokirja. Helsinki: WSOY.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Herring, D. 2020. Are humans causing or contributing to global warming?. *ClimateWatch Magazine* 29.10.2021. Verkkolehti. Saatavissa: <https://www.climate.gov/news-features/climate-qa/are-humans-causing-or-contributing-global-warming> [viitattu 25.5.2021].

Hiilidioksidi ja hiilen kiertokulku s.a. Ilmasto-opas. Ilmatieteenlaitos – Suomen ympäristökeskus – Aalto-yliopisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/ilmio/-/artikkeli/1e92115d-8938-48f2-8687-dc4e3068bdbd/hiilidioksidi-ja-hiilen-kiertokulku.html> [viitattu 24.5.2021].

Hoegh-Gulberg, O., Jacob, D. Taylor, M., Bindi, M., Brown, S., Camilloni, A., Diedhiou, A., Djalante, R., Ebi, K. L., Engelbrecht, F., Guiot, J., Hijikata, Y., Mehrotra, S. Payne, A., Seneviratne, S. I., Thomas, A., Warren, R. & Zhou, G. 2018. Impacts of 1.5 °C Global Warming on Natural and Human Systems. Teoksessa: *Global Warming of 1.5 °C – An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5 °C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty.* Masson-Delmotte, V., Zhai, P., Pörtner, H.-O., Roberts, R., Skea, J., Shukla, P.R., Pirani, A., Moufouma-Okia, W., Péan, C., Pidcock, R., Connors, S., Matthews, J. B. R., Chen, Y., Zhou, X., Gomis, M. I. Lonnay, E., Maycock, T., Tignor, M., & Waterfield, T. (toim.). The Intergovernmental Panel on Climate Change. PDF-dokumentti. Saatavissa: [https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2019/06/SR15\\_Full\\_Report\\_Low\\_Res.pdf](https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2019/06/SR15_Full_Report_Low_Res.pdf) [viitattu 24.5.2021].

Isola, A.-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, R., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tutkimusraportti. Työpöytäkirja 33/2017. PDF-dokumentti. Saatavissa: [https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN\\_ISBN\\_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1) [viitattu 28.2.2021].

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 234. Liiketoiminta ja palvelut -yksikkö. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kauppinen, J., Kiilakoski, T. & Lahtinen, J. 2020. Nuorisotyötä koronan aikana. Nuorisotutkimusseura. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma67> [viitattu 30.5.2021].

Kotakorpi, K. 2021. Suomen luonto 2100: Tutkimusretki tulevaisuuteen. E-kirja. Helsinki: Bazar.

Kuntien avainluvut. 2021. Tilastokeskus. WWW-dokumentti. Saatavissa: [https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Kuntien\\_avainluvut/Kuntien\\_avainluvut\\_2021/kuntien\\_avainluvut\\_2021\\_aikasarja.px/table/table-ViewLayout1/?rxid=444223df-f91c-4479-891f-5dcd50b983d2](https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Kuntien_avainluvut/Kuntien_avainluvut_2021/kuntien_avainluvut_2021_aikasarja.px/table/table-ViewLayout1/?rxid=444223df-f91c-4479-891f-5dcd50b983d2) [viitattu 16.5.2021].

Lindsey, R. 2020. Climate Change: Atmospheric Carbon Dioxide.

*ClimateWatch Magazine*. Verkkolehti. Päivitetty. 14.8.2020. Saatavissa: <https://www.climate.gov/news-features/understanding-climate/climate-change-atmospheric-carbon-dioxide> [viitattu 10.5.2021].

Luottamus ja osallisuus. 2020. Teoksessa Pekkarinen, E. & Myllyniemi, S. (toim.) Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla. Nuorisobarometri 2018. Valtion nuorisoneuvosto – Nuorisotutkimusseura – Nuorisotutkimusverkosto. Opetus- ja kulttuuriministeriö. PDF-dokumentti. Saatavissa: [https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2019/03/NB\\_2018\\_web.pdf](https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2019/03/NB_2018_web.pdf) [viitattu 22.5.2021].

Maapallon ilmastohistoria s.a. Ilmasto-opas. Ilmatieteenlaitos – Suomen ympäristökeskus – Aalto-yliopisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/ilmio/-/artikkeli/b0b91934-12d1-49cd-88dd-7e08250a4e88/maapallon-ilmastohistoria.html> [viitattu 27.2.2021].

Maapallon ilmasto tulevaisuudessa s.a. Ilmasto-opas. Ilmatieteenlaitos – Suomen ympäristökeskus – Aalto-yliopisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/ilmio/-/artikkeli/6c5a9908-7033-47a8-9855-e745b4fa7604/maapallon-ilmasto-tulevaisuudessa.html#h Ilmastonmuutos riippuu kasvihuonekaasup st ist> [viitattu 27.2.2021].

Masson-Delmotte, V., Zhai, P., Pörtner, H.-O., Roberts, R., Skea, J., Shukla, P.R., Pirani, A., Moufouma-Okia, W., Péan, C., Pidcock, R., Connors, S., Matthews, J. B. R., Chen, Y., Zhou, X., Gomis, M. I. Lonnoy, E., Maycock, T., Tignor, M., & Waterfield, T. (toim.). 2018. Global Warming of 1.5 °C – An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5 °C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty. The Intergovernmental Panel on Climate Change. PDF-dokumentti. Saatavissa: [https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2019/06/SR15\\_Full\\_Report\\_Low\\_Res.pdf](https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2019/06/SR15_Full_Report_Low_Res.pdf) [viitattu 24.5.2021].

Mustanoja, R. 2020. Ahdistaako ilmastonmuutos? – Miten käsitellä ilmastoahdistusta työpajanuorten kanssa?. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Yhteisöpedagogikoulutus. Opinnäytetyö. Saatavissa: [https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/337591/Mustanoja\\_Riikka.pdf?sequence=2&isAllowed=y](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/337591/Mustanoja_Riikka.pdf?sequence=2&isAllowed=y) [viitattu 28.5.2021].

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.

Nironen, S. 2021. Moni odottaa pääsyä takaisin koulun penkille, mutta Uudellamaalla se ei ehkä onnistu vielä – Kunnissa valmistaudutaan jo jatkamaan etäopetuksessa. *Yle* 23.3.2021. WWW-dokumentti. Päivitetty 23.3.2021. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11851153> [viitattu 30.5.2021].

Nuorisolaki 21.12. 2016/1285.

Nuorisotyö ilmastotoivon rakentajana s.a. Po1nt-nuorten portaali. Mikkeli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://po1nt.fi/mikkeli/hankkeet-ja-kehittamien/nuorisotyö-ilmastotoivon-rakentajana/> [viitattu 28.5.2021].

Nuorten ilmastohuolta lievittävät tieto, osallisuuden tunne ja toiminta. 2021. Mikkeli. WWW-dokumentti. Päivitetty 15.1.2021. Saatavissa: <https://www.mikkeli.fi/uutiset/nuorten-ilmastohuolta-lievittaa-tieto-osallisuuden-tunne-ja-toiminta> [viitattu 11.4.2021].

Ojala, M. & Lakew, Y. 2017. Young People and Climate Change Communication. *Oxford Research Encyclopedia of Climate Science*. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://oxfordre.com/climatescience/view/10.1093/acrefore/9780190228620.001.0001/acrefore-9780190228620-e-408> [viitattu 22.5.2021].

Pihkala, P. 2019. Ilmastoahdistus ja sen kanssa eläminen. MIELI Suomen Mielenterveys ry. PDF-dokumentti. Saatavissa: [https://mieli.fi/sites/default/files/materials\\_files/ilmastoahdistusraportti-mieli2019-web.pdf](https://mieli.fi/sites/default/files/materials_files/ilmastoahdistusraportti-mieli2019-web.pdf) [viitattu 27.5.2021].

Pihkala, P. 2017. Päin helvettiä? Ympäristöahdistus ja toivo. Helsinki: Kirjapaja.

Piispa, M. & Myllyniemi, S. 2019. Nuoret ja ilmastonmuutos: Tiedot, huoli ja toiminta Nuorisobarometrin valossa. *Yhteiskuntapolitiikka* 84, 61–69. Verkko-lehti. Saatavissa: [https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137610/YP1901\\_Piispa%26Myllyniemi.pdf?sequence=2&isAllowed=y](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137610/YP1901_Piispa%26Myllyniemi.pdf?sequence=2&isAllowed=y) [viitattu 17.5.2021].

Piispa, M., Ojajarvi, A. & Kiilakoski, T. 2020. Tulevaisuususkko hukassa? Nuoret ilmastoaktivistit ja keskustelu tulevaisuudesta. Sitra. Saatavissa: <https://media.sitra.fi/2020/11/09121648/tulevaisuususkko-hukassa.pdf> [viitattu 17.5.2021].

Pitkäranta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Työkirja ammattikorkeakouluun. E-kirja. e-Oppi. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi> [viitattu 22.5.2021].

Pekkarinen, E. & Tuukkanen, T. (toim). 2020. Maapallon tulevaisuus ja lapsen oikeudet. Lapsivaltuutetun toimiston julkaisuja 2020:4. PDF-dokumentti. Saatavissa: [https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162990/Maapallon%20tulevaisuus\\_lapsen%20oikeudet.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162990/Maapallon%20tulevaisuus_lapsen%20oikeudet.pdf?sequence=1&isAllowed=y) [viitattu 25.4.2021].

Rosen, J. 2021. The Science of Climate Change Explained: Facts, Evidence and Proof. *The New York Times* 19.4.2021. WWW-dokumentti. Päivitetty 12.5.2021. Saatavissa: <https://www.nytimes.com/article/climate-change-global-warming-faq.html> [viitattu 30.5.2021].

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOT – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: [https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6\\_3\\_2.html](https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html) [viitattu 14.5.2021].

Saito, Y., Sider, A. & Katz, B. 2021. The Places You Can't Fly to Anymore. *The Wall Street Journal* 20.3.2021. Verkko-lehti. Saatavissa:

<https://www.wsj.com/articles/the-places-you-cant-fly-to-anymore-11616248802> [viitattu 26.5.2021].

Sangervo, J. 2020. Ilmastoahdistus ja ilmastotoivo: Tunteiden yhteys ilmasto-toimiin. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/123166/SangervoJulia.pdf?sequence=2&isAllowed=y> [viitattu 28.5.2021].

Scientific Consensus: Earth's Climate Is Warming. 2021. NASA. WWW-dokumentti. Päivitetty 27.5.2021. Saatavissa: <https://climate.nasa.gov/scientific-consensus/> [viitattu 28.5.2021].

Seppänen, A. 2020. Pikavauhtia edennyt koronarokotteiden kehittäminen ei alkanut nollassa. *Lääkärilehti*. Verkkojlehti. Saatavissa: <https://www.laakarilehti.fi/ajassa/ajankohtaista/pikavauhtia-edennyt-koronarokotteiden-kehittaminen-ei-alkanut-nollassa/> [viitattu 14.5.2021].

Shifman, L. 2014. The Cultural Logic of Photo-Based Meme Genres. *Journal of Visual Culture* 13(3), 340–358. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1470412914546577> [viitattu 9.5.2021].

Siddique, H. 2021. Greta Thunberg at 18: 'I'm not telling anyone what to do'. *The Guardian* 3.1.2021. Verkkojlehti. Saatavissa: [www.theguardian.com/environment/2021/jan/03/greta-thunberg-at-18-im-not-telling-anyone-what-to-do](http://www.theguardian.com/environment/2021/jan/03/greta-thunberg-at-18-im-not-telling-anyone-what-to-do) [viitattu 10.5.2021].

Smith, N., & Leiserowitz, A. 2014. The role of emotion in global warming policy support and opposition. *Risk Analysis* 5, 937–948. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://doi.org/10.1111/risa.12140> [viitattu 28.2.2021].

Suomen ilmaston ennustetaan muuttuvan enemmän talvella kuin kesällä. 2017. Ilmatieteenlaitos. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.ilmatieteenlaitos.fi/ajankohtaista/395233246> [viitattu 25.5.2021].

Taalas, P. 2021. Ilmastonmuutos ilmastotieteilijän silmin. E-kirja. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. E-kirja. Tammi. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi> [viitattu 15.5.2021].

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettinen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. PDF-dokumentti. [https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/lhmistieteiden\\_eettisen\\_ennakkoarvioinnin\\_ohje\\_2020.pdf](https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/lhmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2020.pdf) [viitattu 13.5.2021].

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5. päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Väärämäki, H. 2021. Liian hyvää ollakseen totta? Voiko 19 euroa maksava paita olla kestävä kehityksen mukainen? Vastuullisuusväitteistä on tullut

vaatteiden verkkokauppajäteille valtavirtaa. Selvitimme mistä on kyse. *Helsingin Sanomat* 15.5.2021. Verkkolehti. Saatavissa: <https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000007977673.html> [viitattu 15.5.2021].

Zeldin-O'Neill, S. 2019. 'It's a crisis, not a change': the six Guardian language changes on climate matters. *The Guardian* 16.10.2019. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.theguardian.com/environment/2019/oct/16/guardian-language-changes-climate-environment> [viitattu 7.3.2021].

## Opinnäytetyön teemahaastattelurunko

### Nuorten näkemykset ilmastonmuutoksesta

1. Millaisia ajatuksia ilmastonmuutos herättää sinussa?
2. Mitä sana ilmastoahdistus tarkoittaa sinulle?
3. Mitä sana ilmastotoivo tarkoittaa sinulle?
4. Miten koronapandemia on vaikuttanut sinun ajatuksiisi suhteessa ilmastonmuutokseen?

### Nuorten kokemukset ilmastonmuutokseen vaikuttamisesta

1. Koetko potevasi ilmastoahdistusta?
2. Millaisia vaikutusmahdollisuuksia koet sinulla olevan ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi?
3. Millaiseksi koet nuorten vaikutusmahdollisuudet Mikkelissä?
4. Millaisia ilmastotekoja sinä teet sinun arkielämässäsi?

### Kehittämisehdotukset

1. Millaisin toimin tai teoin nuorten ääni tulisi kuulluksi ilmastokeskustelussa paremmin?